

Självständigt arbete på grundnivå

Independent degree project – first cycle

Socialt arbete 15hp

Social work 15hp

Barn som far illa

Socialarbetares kunskaper, erfarenheter och upplevelser av socialt barnvårdsarbete i förändring.

Mittuniversitetet

MID SWEDEN UNIVERSITY

Campus Härnösand Universitetsbacken 1, SE-871 88. **Campus Sundsvall** Holmgatan 10, SE-851 70 Sundsvall.

Campus Östersund Kunskapens väg 8, SE-831 25 Östersund.

Phone: +46 (0)771 97 50 00, Fax: +46 (0)771 97 50 01.

MITTUNIVERSITETET

Avdelningen för Socialt arbete

Examinator: Masoud Kamali, Masoud.Kamali@miun.se

Handledare: Jessica H. Jönsson, jessica.jonsson@miun.se

Författare: Riva Azad Slewa, riaz1200@student.miun.se

Mikaela Naapanki, mina1102@student.miun.se

Utbildningsprogram: Socionomprogrammet, 210 hp

Huvudområde: Socialt arbete

Termin, år: HT, 2014

Abstrakt

Socialarbetarna som arbetar med barnavårdsutredningar framställs stundtals negativa i samhället. Författarna anser att det är viktigt och intressant att undersöka vad som föreligger till grund för detta. Syftet med studien har varit att undersöka hur fem svenska kommuner har påverkats av välfärdsstatliga förändringar i sitt sociala arbete med *barnavårdutredningar*. Genom kvalitativa, semistrukturerade intervjuer har socialarbetare från olika kommuner, i stad och glesbygd, besvarat frågor kring deras erfarenheter, kunskaper och upplevelser om förändringar i praktiken. Författarna har utgått från tidigare forskning och teoretiska perspektiv om; *sociala problem hos barn och unga, socialt arbete med barn* samt *professionsteori och socialt arbete i förändring*. Den empiriska datan har analyserats med utgångspunkt i det *professionsteoretiska perspektivet* samt tidigare forskning. Resultatet visar att socialarbetarna arbetssätt har förändrats i praktiken. Införandet av nya reformer och evidensbaserad praktik skapar rättssäkerhet och kvalitet i arbetet men det medför samtidigt en negativ aspekt så som reducering av förebyggande insatser, bristfällig samverkan med andra aktörer, ökad arbetsbelastning och begränsat handlingsutrymme. Resultat visar också på skillnader mellan stad och glesbygd i förhållande till möjligheter och begränsningar.

Nyckelord

Socialt arbete - Barn som far illa – Välfärd – Professionsteori

Förord

Vi vill börja med att tacka samtliga verksamhet- och områdeschefer på individ- och familjeomsorg (IFO) i de kommuner som vi har kontaktat, som har hjälpt oss att finna respondenter för denna studie. Vi vill även tacka samtliga socialarbetare som har visat intresse och tagit sin tid för att delta i denna studie. Vi är tacksamma för Er medverkan, då det hade varit svårt att genomföra studien utan Er.

Vi vill även tacka vår handledare, *Jessica H. Jönsson*, som har haft ett stort tålamod och alltid har tagit sin tid för oss under vår arbetsprocess. Vi upplever att vi har fått en väldigt bra handledning med mycket stöd, hjälp och framförallt motivation till att genomföra vår studie.

Riva & Mikaela

Innehållsförteckning

Kapitel 1

1.1 Inledning	1
1.2 Problemformulering	3
1.3 Syfte	3
1.4 Frågeställningar	3

Kapitel 2

2.1 Tidigare forskning	3
2.1.1 Sociala problem hos barn och unga	4
2.1.2 Socialt arbete med barn	5
2.2 Teoretiska perspektiv	6
2.2.1 Professionsteori och socialt arbete i förändring	6

Kapitel 3

3.1 Metod och design	11
3.2 Vetenskapsteoretiskt synsätt	11
3.3 Kvalitativa intervjuer	12
3.4 Urval	13
3.5 Tillvägagångssätt och arbetsprocess	14
3.6 Analysmetod	15
3.7 Tillförlitlighet och giltighet	16
3.8 Forskningsetiska övervägande	17

Kapitel 4

4.1 Resultat och Analys	19
4.2 Tema 1: Offentliga sektorns förändringar i relation till barn som far illa	19
4.2.1 Socialt arbete i förändring	19
4.2.2 Förändringsinriktat arbete i samhället	22
4.2.3 Perspektiv och lösningar av sociala problem hos barn och unga	23
4.3 Tema 2: Socialarbetarens kompetens kring barns utsatthet	24
4.3.1 Barns utsatthet i samhället	24
4.3.2 Kunskaper hos socialarbetare inom barnavårdsutredningar	27
4.4 Tema 3: Socialarbetarens möjligheter att arbeta för att förbättra livsvillkoren för barn	28
4.4.1 Kommunernas möjligheter och begränsningar	28
4.4.2 Socialarbetarnas handlingsutrymme i praktiken	29
4.4.3 Socialt arbete i utveckling	30

Kapitel 5

5.1 Diskussion	31
Referenser	34

Bilaga 1: Informationsbrev

Bilaga 2: Intervjuguide

Kapitel 1

1.1 Inledning

”Barn far illa. Socialtjänsten klarar inte längre av att ta hand om de allra svagaste. Bristen på socialsekreterare är så stor att barnaliv riskeras. Trycket så högt att tjänstemännen inte hinner läsa alla orosrapporter. Risken är stor att fallet Yara upprepas. På socialförvaltningen i Karlskrona var arbetsbelastningen så hög att larmet om åttaåriga Yara aldrig lästes. Inte förrän hon var död” (Franchell, 2014).

Nationella studier har visat att barn och ungas hälsa har försämrats med åren och att barn mår allt sämre med åren (Socialstyrelsen, 2013). Till följd av individuella och strukturella anledningar är barn och unga en utsatt grupp i samhället. De individuella orsakerna kan vara på grund av att föräldrarna brister i sin förmåga att kunna ge stöd och hjälp till barnen (Meeuwisse & Swärd, 2013). De strukturella orsakerna kan bero på att samhället inte alltid kan tillgodose barnens behov (Socialstyrelsen, 2004). Den sociala barnvården utvecklas ständigt för att ha möjlighet att hjälpa barn som far illa i samhället samt för att kunna förbättra barnens (Wiklund, 2006). Socialarbetarna bör idag erbjuda insatser för barn som är utsatta på individ-, grupp-, eller strukturell nivå (Akademikerförbundet SSR, 2011a). Dock kan det vara svårt att avhjälpa barn som far illa till följd av att det saknas resurser och förutsättningar för att tillgodose barnens behov i samhället menar statens offentliga utredningar (SOU 2009:68).

Media har uppmärksammat ett flertal fall om barn som far illa i samhället. När ett barn far illa och har haft någon form av kontakt med socialtjänsten inom en viss kommun och händelsen presenteras i media påverkar det även andra kommuner att se över sitt arbetssätt (Brunnberg, 2001). *”Höj kraven på kunskap och erfarenhet. Inför en specialistutbildning för personer som ska arbeta med svåra barnärenden. Krav ska ställas på specifik påbyggnadsutbildning”* säger Barnombudsmannen till Aftonbladet i samband med det uppmärksammade ”fallet Yara” i Karlskrona. Fallet Yara blev omtalat i media till följd av att en orosanmälan om flickan Yara blev liggandes på ett kontor vid anmälningstillfället (Malmberg, 2014). Detta kan dock påträffas i samtliga kommuner i Sverige till följd av socialarbetarnas höga arbetsbelastning menar inspektionen för vård och omsorg (IVO, 2014). Det krävs kunskaper och kompetens för att avhjälpa barn som befinner sig i svåra livssituationer. Detta är på grund av att barn kan ha

omfattande och mångsidig problematik (Socialstyrelsen, 2004). Det behövs professionell, utbildad personal för att kunna lösa problemen för barn som far illa, och för att kunna utföra ett rättssäkert arbete i praktiken inom barnavårdsutredningar (Wingfors, 2004). För att trygga och säkra barns situation i samhället har många lagändringar gjorts i förhållande till barnens bästa och barnens behov inom socialtjänstlagen (SoL). Detta är för att belysa barnperspektivet i arbetet och samhället (Hindberg, 2006).

Under de senaste decennierna har omfattande förändringar skett i den offentliga sektorn, vilket kan ha påverkat socialarbetarnas profession i praktiken (Hollander, 2005). I samband med det skedde även en ökning av anmälningar och utredningar av barn som far illa vilket uppmärksammades redan under 1990-talet. Det blev en konkurrensättning inom den offentliga sektorn och den privata marknaden fick mer utrymme. (Höjer & Forkby, 2011). Införandet av den styrningsmässiga reformen New Public Management (NPM) har förändrat hela handlägningsprocessen för socialarbetarna i praktiken. I samband med NPM har kraven på evidensbaserade metoder ökat. Barnens behov i centrum (BBIC) är en ny evidensbaserad metod för socialarbetarna, som är vägledande för att alla kommuner ska arbeta på ett mer rättssäkert förfarande samt skapa kvalitét i arbetet (IVO, 2014). Varje insats som socialarbetaren beslutar om ska både dokumenteras och följas upp. Dock är det många socialarbetare som missar att dokumentera viktiga detaljer och hinner inte heller med uppföljningar (IVO, 2014). På strukturell nivå finns ambitioner att alla ska arbeta på ett likvärdigt vis för att tillgodose ett rättssäkert arbete. Dock ser detta annorlunda ut i praktiken och det skiljer sig mellan kommunerna (Socialstyrelsen, 2014). Socialarbetarna styrs av politiska beslut som gör att det krävs socionomutbildning och evidensbaserad praktik för att motverka personliga tyckanden i dokumenteringen, insatser och i mötet med klienter (Wingfors, 2004). Socialtjänsten är pliktskyldig att se till alla barn som far illa ska leva under goda och trygga förhållanden samt nå en skälig levnadsnivå (Socialstyrelsen, 2004). Det ställs därmed höga krav på professionen, då socialarbetarna ska erbjuda evidensbaserade metoder, för att avhjälpa individen på bästa möjliga sätt (Kaunitz & Sundell, 2008). Insatser som socialarbetarna fattar beslut på ska även vara både förebyggande och åtgärdande för att minimera sociala problem hos barn och unga.

1.2 Problemformulering

Media framställer emellanåt socialarbetare som oprofessionella och okvalificerade för sin organisation. Det som dock inte framkommer är paralleller till de förändringar som föreligger inom den offentliga sektorn och som kan ha påverkat socialarbetarnas praktiska arbete. Införandet av en ny styrningsmetod på strukturell nivå med krav på evidensbaserad- och manualbaserad praktik samt åtskilliga administrativa sysslor för att förbättra det praktiska arbetet för både klienten och den professionella socialarbetaren. Media påvisar dock att det förekommer brister, vilket riskerar att medföra att fler barn far illa. Av denna anledning är denna studie viktig och intressant att undersöka för att få en förståelse för hur det sociala arbetet med barn som far illa har påverkats i praktiken i relation till välfärdsstatens förändringar. Författarna vill även studera om det finns några likheter och skillnader inom socialt arbete med barnavårdsutredningar i stad och glesbygd. En sådan studie belyser, vilka möjligheter och begränsningar som har påverkat det sociala arbetet med barn under senare år.

1.3 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka om samhällsliga och välfärdsstatliga förändringar under senare år har påverkat några kommuners möjlighet att arbeta förändringsinriktat med barn som far illa.

1.4 Frågeställningar

- Upplever socialarbetarna inom barnavårdsutredningar att styrningsmässiga förändringar i offentlig sektorn har påverkat kommuners sociala arbete med barn som far illa?
- Hur uppfattar barnavårdsutredarna att styrmässiga förändringar påverkat barns levnadsvillkor och utsatthet?
- Hur bedömer socialarbetare inom ramen för dessa förändringar sina möjligheter att jobba förändringsinriktat med att förbättra livsvillkoren för barn som far illa?

Kapitel 2

2.1 Tidigare forskning

2.1.1 Sociala problem hos barn och unga

Sociala problem hos barn och unga kan ha många olika bakgrundsfaktorer utifrån individuella och strukturella perspektiv. De strukturella orsakerna kan dels bero på brister i välfärden som inte kan erbjuda tillräckligt med resurser och insatser för att tillgodose barns behov. Det kan även bero på individuella orsaker till följd av att föräldrarna brister i sin förmåga för att kunna ge barnen ett bra liv och en god utveckling, då vissa föräldrar saknar förutsättningar för att tillgodose barnens behov. Föräldrarnas förmåga kan vara begränsad genom att de inte får de förutsättningar som krävs för att utföra föräldraskapet, vilket medför att barn far illa. Barnet kan även utveckla ett eget beteende som gör att de frambringar sociala problem och bakgrundsorsakerna till detta kan vara omfattande och varierande (SOU, 2001:55; Sundell, Egelund, Löfholm & Kaunitz, 2007). Barn och unga riskerar även att glömmas bort i samhället, genom en allmän omsorgsbrist samt att barn som utsatt grupp inte prioriteras inom kommuner och landsting då kommunerna inte har tillräckligt med resurser och insatser för den utsatta gruppen barn och unga (Meeuwisse & Swärd, 2013; Hindberg, 2006). Om sociala problem hos barn och unga upptäcks i tidigt skede i förhållande till att man skyndsamt finner lösningar för problemen, minskar risken för att barnen utvecklar fysisk- eller psykisk skada. Detta kan även utfalla i kostnadseffektivitet för den kommunala organisationen i ett vidare perspektiv (Meeuwisse & Swärd, 2013; SOU, 2009:68). Kostnadseffektivisering av det sociala arbetet tillkom med den nya styrningsmetoden New public management (NPM) och innebär att socialarbetaren ska tillgodose den enskildas behov till en lägre kostnad för organisationen. I praktiken medför detta att socialarbetarna riskerar att ta hänsyn till kostnaden av insatser framför att verkställa de insatser som är påkostade men som ger en fungerande behandling. Vidare är det svårt för socialarbetaren att bedöma vilken kvalitet insatserna har i förhållande till kostnaderna i praktiken (Wiklund, 2005).

Staten vill dock undvika att barn tar skada, genom att synliggöra barns situation och levnadsvillkor på olika sätt genom rättigheter i samhället (Hindberg, 2006). Barn och unga har fått sina rättigheter i samhället uppmärksammade, dels genom barnkonventionen och dels genom socialtjänstlagen. Barnkonventionen godkändes av FN:s generalförsamling den 20

november 1989 i Sverige och trädde i kraft ett år senare. Konventionen gäller för alla barn under 18 år och innefattar medborgliga-, politiska-, ekonomiska-, sociala- samt kulturella mänskliga rättigheter för barn. Konventionen består av 54 artiklar varav fyra av dessa är grundläggande principer. Dessa principer är: *Rätt till att överleva, rätt att utvecklas, rätt till skydd* samt *rätt till att delta*. Barnkonventionen respekterar vårdnadshavarnas ansvar för att tillgodose barnens behov och fungerar även som vägledning för föräldrar. Det står i barnkonventionen artikel 18 att föräldrar har gemensamt ansvar för barnen och att barnen ska få möjlighet till ett bra liv och en god utveckling. Socialtjänsten är förpliktad att utgå från den internationella barnkonventionen vid varje beslut som ska tas (Andersson & Hollander, 1996; Fridh & Norman, 2001). Barnkonventionens artikel tre har fått mest uppmärksamhet inom barnavårdsutredningar, detta på grund av att den står för att *barnets bästa* ska komma i första hand vid misstanke eller kännedom om barn som far illa (Bergenlöv, 2009; Bartley, 1998; Ewelöf, Sverne & Singer, 2004; Leviner, 2014; SOU, 2000:42). Barnen ska känna sig trygga då detta är avgörande för deras liv och fortsatta utveckling. Den svenska barnavårdsutredningen arbetar ständigt med att förebygga sociala problem och stödja barn som far illa. Socialarbetarna ska se till att barn och unga ska leva under trygga förhållanden och nå en skälig levnadsnivå (SOU, 2005:81).

2.1.2 Socialt arbete med barn

Begreppet *barn som far illa* har fått olika betydelser och innebörder under olika tidsperioder och kontexter (Meeuwisse & Swärd, 2013). I denna studie använder författarna begreppet *barn som far illa* vilket är definierat utifrån kommittén mot barnmisshandel och dess förklaring av begreppet. Följaktligen när en vuxen person utsätter ett barn för psykiskt- eller fysiskt våld, sexuella övergrepp, kränkningar eller försummelse genom att inte tillgodose barnets grundläggande behov (Hindberg, 2006; SOU, 2001:18). Kommunal barnavård inbegriper socialtjänstens ansvar att se till att finna lösningar på sociala problem hos den utsatta gruppen barn och unga (Andersson, 2013). Det har dock pågått en diskussion om vem som ska ansvara och finna lösningar på sociala problemen hos barn som far illa (Meeuwisse & Swärd, 2013). I första hand är det föräldrarna som ska tillgodose barns behov. Om inte föräldrarna har möjlighet eller resurser för att tillgodose barns behov, ska den kommunala barnavården, enligt socialtjänstlagen portalparagraf, se till att barnets behov blir tillgodosedda

samt att deras livssituation ska förbättras på det bästa möjliga viset enligt Socialtjänstlagen (Andersson, 2013; Bartley, 1998; Bergenlöv, 2009; Ewelöf, Sverne & Singer, 2004; Meeuwisse & Swärd, 2013: SoL Kap, 1,1 §, 2001:453; SOU, 2000:42). Genom ansökningar eller anmälningar från privata personer och myndigheter som har anmälningsskyldighet kan barnen få möjlighet till hjälp och stöd från den kommunala barnvården (Andersson, 2013). Den kommunala barnvården har yttersta ansvaret för barn som far illa och ska bevaka deras rättigheter samt ta hänsyn till deras situation i samhället (Danermark, Englund, Germundsson & Ratinaud, 2014; SoL Kap, 1,1 §, 2001:453). Genom att sociala problem hanteras av socialtjänsten, finns det höga förväntningar på socialarbetarna i form av kompetens och kunskap kring barn som far illa (Meeuwisse & Swärd, 2013). Sociala problem hos barn och unga kan vara omfattande, varierande och komplicerade (Danermark, Englund, Germundsson & Ratinaud, 2014; Lagerberg, 1982; Socialstyrelsen, 2004; Wiklund, 2006). Av den orsaken krävs det befogenhet och kännedom för att utföra ärenden som rör barn som far illa. Vid komplicerade och svåra ärenden kring barn kan socialarbetarna samarbeta med Barn- och ungdomspsykiatri (BUP), polis, skola, hälso- och sjukvården samt kriminalvården. Olika myndigheter ska enligt lag samverka för att förbättra insatser och finna lösningar gemensamt för barn som far illa i samhället (Danermark, Englund, Germundsson & Ratinaud, 2014; Lagerberg, 1982; Socialstyrelsen, 2004; Wiklund, 2006). Samverkan med andra aktörer och myndigheter är även till fördel för socialarbetarna, till exempel genom att socialarbetarna inte behöver utföra dubbelarbete. Dock är samverkan en kostnadsfråga för organisationen och andra myndigheter. Resurser som myndigheterna tillhandshåller kan därmed påverka och begränsa samverkan i samhället (Bergmark & Lundström, 2008).

2.2 Teoretiska perspektiv

2.2.1 Professionsteori och socialt arbete i förändring

Välfärdsstaten är grunden i det svenska samhället, den ger människor trygghet, omsorg och service, för att minimera sociala problem i samhället. Många olika faktorer har dock bidragit till att förändringar har skett i välfärden och offentlig sektor relaterat till regeringsskiften och den ekonomiska krisen, vilket författarna har valt att benämna som välfärdsstatliga förändringar (Johansson, 2011). Den offentliga sektorn blev tvungen att utföra innovationer under 1990-talet (Almqvist, 2006). En tydlig reform som förändrade den offentliga sektorn är

New Public Management (NPM) som är en styrningsmetod och modell för konkurrens- och marknadssättning i samhället, där mindre företag konkurreras ut. NPM har påverkat socialt arbete genom förändrade metoder för styrning, verksamheten och dokumentation, utifrån det *professionsteoretiska* perspektivet. Införandet av NPM medförde även ett förändrat synsätt på professionellt socialt arbete och förhållandet mellan brukare och styrning. Kraven som professionell yrkesutövare påverkar socialarbetarna dels genom hur socialarbetarnas arbete ska organiseras, vid beslutsfattande, vilken kunskap som finns i arbetet, uppföljningar samt vilken typ av legitimitet verksamheten grundar sig på (Liljegren & Parding, 2010). Evidensbaserad praktik är även en av dessa nya reformer som har medfört ett nytt sätt att se på det professionella arbetet utifrån *professionsteori*. Det handlar även om en effektivisering av det sociala arbetet för att kunna utvärdera insatser och arbetsmetoder i praktiken. Socialarbetarna ska erbjuda evidensbaserade insatser för att avhjälpa sociala problem hos barn och unga på bästa möjliga sätt. Kraven på professionellt arbete har medfört ett nytt evidensbaserad arbetesätt inom barnavårdutredningar som benämns *barnets behov i centrum* (BBIC), vilket är en modell för utredningsarbetet i den kommunala barnavården. Syftet med BBIC är att organisationerna ska arbeta på ett rättssäkert sätt (Ibid). Utifrån *professionsteoretiska perspektivet* och evidensbaserade metoder, ska socialarbetarna motverka personliga tyckanden i dokumentering, insatser och möte med klienter (Wingfors, 2004). I praktiken räcker det inte med att socialarbetarna har kunskaper om verkställigheter. Till följd av det *professionsteoretiska perspektivet* krävs utbildning som baseras på vetenskapliga arbetsmetoder och insatser vilket samtliga nyexaminerade socionomer får vetskap om under sin socionomutbildning. Socialarbetarna som har arbetat en längre period med barn som far illa är inte vana vid nya arbetsmetoder. Dock finns det möjlighet till påbyggnadsutbildningar och handledning kring de nya metoderna som är aktuella i samhället inom organisationen (Liljegren & Parding, 2010). Det är emellertid inte enkelt, utan tidskrävande att verkställa nya arbetssätt i praktiken. Organisationen kan även sakna ekonomiska förutsättningar för att erbjuda specifik utbildning till sin personal (Kaunitz & Sundell, 2008). Dock är de nya utbildningarna en möjlighet att styrka socialarbetarnas profession inom barnvårdutredningar, vilket är en fördel för alla som arbetar med barn som far illa (Liljegren & Parding, 2010). Den nya reformen NPM har även medfört ytterligare krav för socialarbetarna, då handlingsutrymmet blev omfattande för socialarbetarna. Utifrån det förändrade

handlingsutrymmet ska socialarbetarna även handlägga ärende med hänsyn till organisationens ekonomiska-, politiska- samt byråkratiska förutsättningar. Dock ser detta annorlunda ut i praktiken då de professionella socialarbetarna ofta tar hänsyn till klientens behov framför organisationen förutsättningar. Detta medför omfattande problem för organisationens budget samt organisationen legitimitet, där kommunerna ofta överstiger organisationens budget (Liljegren & Parding, 2010).

Målstyrning till följd av NPM fick genomslag under 1990- talet och beprövades i både kommuner och landsting (Almqvist, 2006). Den grundläggande tanken var att politikerna ska upprätta de mer omfattande målen för den offentliga sektorn. Då den offentliga sektorns åtagande blir att uppnå målen utifrån de resurser som de tillhandahåller (Almqvist, 2006; Lane, 2000). Den offentliga sektorn som tidigare hade ett omfattande ansvar för medborgarens välfärd konkurreras nu med den privata marknaden i samhället. Idag har socialarbetarna stora valmöjligheter att köpa insatser för barn som far illa från den privata marknaden i form av institutionsvård för barn och unga, kontaktfamilj samt kontaktperson, detta för att hitta bästa lämpliga lösning på sociala problem hos barn och unga (Almqvist, 2006; Bergmark & Lundström, 2008; Hollander, 2005). Genom marknads- och konkurrenssystemet kan socialtjänsten erbjuda en större valfrihet för medborgarna i samhället. Där barn och unga har möjlighet att välja mellan privata eller statliga hjälpinsatser (Lane, 2000; Williams, Raynerb och Allinson, 2012; Wiklund, 2005).

Det ställs åtskilliga krav på socialarbetarna, då de ska kunna hantera nya situationer som uppstår i förhållande till förändrade villkor i samhället, så som vid nya reformer och lagändringar (Meeuwisse & Swärd, 2013). I förhållande till Socialtjänstens mål om att skydda den utsatta gruppen barn och unga har många lagändringar gjorts under de senaste decennierna (Bergmark & Lundström, 2008). Syftet med lagändringar är även att bevisa hur fysisk- och psykisk ohälsa är en risk för barnets liv och utveckling (Hindberg, 2006). En lagändring om anmälningsskyldighet kring barn som far illa har blivit mer uppmärksammas (SFS 2001:453, kap. 14, 1§). Alla som arbetar med barn och unga, och som får kännedom eller misstanke om att barn far illa, ska skyndsamt anmäla detta till socialtjänsten (Bartley, 1998; Danermark, Englund, Germundsson & Ratinaud, 2014; Lagerberg, 1982; Socialstyrelsen, 2004; Wiklund,

2006). Det har även skett förändringar i socialtjänstlagen där de som arbetar med barnavårdsutredningar har möjligheter att tala med alla barn som har fyllt 15 år (SFS 2001:453, kap. 11, 10§). Dessa barn har rätt till att föra sin egen talan, utan föräldrars samtycke. Fördelen med detta är att socialarbetaren kan använda materialet för att belysa *barnperspektivet* i utredning av barn som far illa. Genom detta kan socialarbetaren försäkra sig om att barnen inte tar skada (SOU, 2009:68; Prop. 2009/10:192). Socialarbetaren ska utgå från barnperspektivet och barnens bästa i mötet med barn som far illa (Börjeson, 2008). Detta har även förstärkts i Socialtjänstlagen (SFS 2001:453; Bergmark & Lundström, 2008). Det är idag mer fokus på barnperspektivet både inom forskning och ideella verksamheter som arbetar med barn som till exempel, Rädda barnen och Barnen rätt i samhället (Bris) (Bartley, 1998; Andersson, 2008). Rädda Barnen är idag även aktuell med att driva frågan om att inkorporera barnkonventionen till svensk lagstiftning och har därmed skickat detta förslag till regeringen. Förslaget grundar sig i att myndigheter ibland fattar beslut utan hänsyn till barns rättigheter, samt att de stöd och insatser som erbjuds kan skilja sig mellan kommuner. Genom att integrera barnkonventionen i svensk lagstiftning kan man säkerställa att beslut alltid fattas utifrån barnkonventionens artiklar, som inbegriper barnens bästa, oavsett kommun eller organisation (Rädda Barnen, 2014). Barnperspektivet kan tolkas olika beroende på vilken tidsperiod vi lever i samhället samt i vilket kontext man använder begreppet. *Barnperspektivet* kan uppmärksammas utifrån två olika synvinklar. Dessa är barn och ungas syn på sin tillvaro samt vuxnas syn på barn (Bartley, 1998; Andersson, 2008). Barnperspektivet är något som har förändrats och uppmärksammas med tiden. Idag är det mer fokus på barn och ungas situation utifrån barnperspektivet inom socialt arbete då socialarbetarna tidigare koncentrerade sig mycket på föräldrarna, eller hela familjen, och inte det enskilda barnet genom olika familjeförändringar som var aktuella (Hindberg, 2006; SOU 2001:18; Ewelöf, Sverne & Singer, 2004; Andersson, 2008).

Genom en politisk målstyrning är kraven för socialarbetarna omfattande (Ponnert, 2011). Nyligen inkom ytterligare ett krav på att socialarbetarna som arbetar med barnavårdsutredningar, ska utreda samtliga barn som bevittnar våld eller som är utsatt för våld (SOSFS 2014:4; Prop. 2012/13:10). Den kommunala barnavårdsutredningen har en skyldighet att följa dessa ändringar (SOU, 2009:68; Prop. 2009/10:192). Till följd av det tillkommer en

högre arbetsbelastning för socialarbetarna i samband med brister på resurser i organisationen. En högre arbetsbelastning för socialarbetarna medför mindre tid i praktiken för att avhjälpa alla barn som far illa, vilket leder till att barns livsvillkor riskerar att försämrats ytterligare. Ärenden som kommer till barnvårdutredningar blir även tyngre genom att de är svåra och komplicerade att handlägga skyndsamt (Ponnert, 2011). Socialarbetarna kan inte kontrollera sin arbetssituation och det medför att de måste prioriterar akuta ärende först. Ansvar som socialarbetaren tillhandahåller är omfattande såväl juridiskt, praktiskt och emotionellt. Många socialarbetare vill arbeta med barn och unga på grund av ett omfattande handlingsutrymme, som ger socialarbetaren möjligheter att påverka, finna lösningar och fatta beslut (Ibid). Även kraven ökar för att det ska vara kvalitét på dokumentation i samband med införandet av BBIC i praktiken, därmed ägnar socialarbetarna mycket tid till det som rör administration. I praktiken medför alla kraven från strukturell nivå en tidspress för att socialarbetarna ska hinna med samt bemöta alla barn som far illa (SOU, 2008:18). Trots att avsikten är att socialarbetarna kontinuerligt ska träffa alla barn som dem utreder (Meeuwisse & Swärd, 2013).

Införandet av reformen NPM har medfört att kommunerna har fått frihet att själv bestämma vilken nämnd som ska utföra socialtjänsten. Socialnämnden beslutar om vilka instanser som tillgodoser barnens behov i förhållande till budget (Bergmark & Lundström, 2008; Ewelöf, Sverne & Singer, 2004). Trots att alla kommuner ska arbeta med samma förutsättningar, ser socialt arbete olika ut, detta beror på att det är avskilda verksamheter och varierande nämnder i olika kommuner i Sverige. Organisationer har olika arbetsuppgifter, extern krav samt olika riktlinjer som socialarbetarna ska förhålla sig till (Börjeson, 2008). Förutsättningarna att arbeta med barn och unga skiljer sig därmed mellan kommunerna genom varierande tillgång till resurser och hjälpinsatser. Geografiskt läge, folkmängd och socioekonomiska förhållanden har även betydelse för hur de lokala verksamheterna är utformade (Bergmark & Lindström, 2008; SOU, 2001:72; Ponnert, 2011). Trots den utveckling som har skett genom införande av NPM utifrån professionsteori och evidensbaserade kunskaper, råder det brister på den sociala barnvårdutredningen. Till följd av att det saknas kompetens av evidensbaserade metoder och barnperspektivet i praktiken, vilket medför att barn som far illa inte får den hjälpen dem är i behov av idag (Leviner, 2012; Larsson, 2012; Meeuwisse & Swärd, 2013; Hindberg, 2006).

Den svenska myndighetsutövningen som ansvarar för barn som far illa har kritiserats i samhället. Dels utifrån samhällets upplevelse av att socialtjänsten inte gör tillräckligt för att skydda de utsatta barnen. I andra fall anses socialtjänsten göra för mycket och därmed bryter den fundamentala lagliga rätten till familjeliv och privatliv som står skrivet i EU konventionen (Leviner, 2014). När ett barn far illa och barnen har haft någon form av kontakt med socialtjänsten samt att händelsen uppmärksammas i media, påverkar det alla kommuner. Ett sådant problem kan göra att kommunerna hamnar i kris, och det medför förändringar i flera organisationer. Media framställer ofta socialarbetarna negativt i samhället genom att förklara att socialarbetarna brister i sin förmåga, är oprofessionellt samt inte klarar av att behandla klienten (Brunnberg, 2001; Ponnert, 2011). Dock är det politikernas beslut, till följd av målstyrning, om övertaliga arbetsuppgifter och höga krav som medför ett mindre handlingsutrymme för socialarbetarna, som gör arbetssituationen ohållbar (Ponnert, 2011). Det har även visat sig att socialarbetarna ska förhålla sig till reformer, lagar och riktlinjer, framför att koncentrerar sig på enskilda fall (Leviner, 2014).

Sammanfattningsvis riskerar barn att fara illa i samhället till följd av individuella eller strukturella orsaker. En av de strukturella bakomliggande orsakerna som författarna har valt att fokusera på är en samhällelig omsorgsbrist då Socialtjänsten har ansvar för barn som far illa i samhället. Till följd av en ny form av styrningsmetod på strukturell nivå tillkom många förändringar inom den offentliga sektorn. Organisationen ställs inför allt fler krav på kunskap hos personalen samt att skapa en evidensbaserad praktik med rättssäkra och likställiga bedömningar, vilket är tidskrävande för organisationen att implementera i verksamheten. Media har uppmärksammat att det förekommer brister inom barnavårdsutredningar, vilket är centrala delar som författarna har valt att belysa för denna studie med utgångspunkt i de empiriska data som framkommer under resultat- och analys, se kapitel 4.

Kapitel 3

3.1 Metod och design

3.2 Vetenskapsteoretiskt synsätt

Studien utgår från tidigare forskning och teoretiska perspektiv som behandlar välfärdsstatens styrmässiga förändringar genom införandet av NPM. Studien undersöker det sociala arbetes

profession i förhållande till den offentliga sektorn och hur detta påverkar barnavårdsutredningar i praktiken. Författarna har förtydligat, uppfattat och analyserat det framkomna materialet för studien ur en samtida kontext, genom det baseras studien på det hermeneutiska perspektivet (Bryman, 2012; Kvale & Brinkmann, 2009). Med utgångspunkt i det hermeneutiska perspektivet studerar författarna sambandet mellan det empiriska materialet utifrån olika delar som framkommer i socialarbetarnas erfarenheter, kunskaper och upplevelser inom barnavårdsutredning, i relation till helheten inom tidigare forskning och teoretiska perspektiv. Genom detta perspektiv ska författarna få en djupare förståelse av hur socialarbetarnas arbetsuppgifter har påverkats i praktiken till följd av förändringar inom välfärdstaten (Bryman, 2012; Alvesson & Skoldberg, 2008).

3.3 Kvalitativa intervjuer

Studien är baserad på intervjuer med sex socialarbetare som har flera års erfarenhet av barnavårdsutredningar, inom fem olika kommuner i Mellansverige. Författarna har valt att göra enskilda intervjuer med socialarbetare inom den kommunala barnavården, detta för att uppfatta, skildra och tydliggöra det sociala arbetet i relation till de förändringar som har skett i välfärdstaten, vilket har påverkat socialt arbete i praktiken (Bryman, 2012; Kvale & Brinkmann, 2009). Till stöd för genomförandet av intervjuerna har en intervjuguide (bilaga 2) utformats i enlighet med studiens frågeställningar. Utifrån respondenternas möjlighet till att delta i studien, har fem intervjuer utförts via telefon samt en intervju via personligt möte, på grund av att socialarbetaren befann sig närområde samt önskade ett personligt möte. De telefonintervjuer som har genomförts beror på att det förekommer en geografisk distans mellan respondenterna och författarna. fördelar med telefonintervjuer är att det blir tidssparande och kostnadseffektivt för både respondenterna och författarna. Nackdelarna med telefonintervjuer är att författarna inte får någon information via kroppsspråk. Författarna kan även missa detaljrika beskrivningar samt att tillvägagångssättet riskerar att försvåra kommunikationsprocessen (Bryman, 2012; Kvale & Brinkmann, 2009; Tjora, 2012).

Intervjuerna dokumenterades genom diktafon, vilket är utlånad av Mittuniversitetet, samt inspelning via applikation som finns tillgänglig på Iphone. Efter detta har författarna transkriberat intervjuerna ordagrant till skriftligt format, detta för att författarna sedan ska

analysera empirin utifrån en kvalitativ innehållsanalys med ett tematiskt tillvägagångssätt. Den aktuella intervjuguiden (bilaga 2) som författarna har använt under intervjuerna bygger på en semistrukturerad intervjuform med öppna frågor. Detta för att ge respondenterna möjlighet att beskriva sina svar med egna ord, vilket även lämnar utrymme för oförutsedda svar. Fördelen med denna intervjuform är att författarna inte har en alltför djup inblick i organisationen, från där intervjupersonerna kommer. Författarna önskar svar med utgångspunkt i respondenternas egna kunskaper, erfarenheter och upplevelser av de förändringar som har skett inom barnvårdutredningar och har därmed strukturerat upp en intervjuguide utifrån syfte och frågeställningar (Bryman, 2012). Intervjufrågorna är många och omfattande för att kunna ge svar på studiens frågeställningar, genom detta tillvägagångssätt behöver inte följdfrågor bli aktuella. Dock har författarna haft utrymme till följdfrågor, vid behov i vissa intervjuer, för att kunna bekräfta att författarna förstått respondenten korrekt (Kavle & Brinkmann, 2012).

3.4 Urval

Intervjupersonerna har valts utifrån ett strategiskt urval, där deltagarna i studien omsorgsfullt har valts ut med hänsyn till kompetens och erfarenhet. För att besvara studiens syfte och frågeställningar har författarna intervjuat sex socialarbetare i fem olika kommuner som arbetar inom individ- och familjeenheten (IFO). För att få möjlighet att analysera respondenternas egna uppfattningar och erfarenheter av förändringar som har skett inom socialt arbete med barn som far illa. Med utgångspunkt i detta har författarna valt ut respondenter med minst fem års arbetslivserfarenhet av barn som far illa. Genom dessa respondenter får författarna en uppfattning över hur välfärdsstatens förändringar har påverkat socialarbetarnas arbete med barn som far illa i praktiken över tid. Dessa intervjupersoner har fått en förfrågan om att delta i studien genom elektronisk mail samt telefonkontakt (Bryman, 2012). Ytterligare urval har gjorts då författarna har valt att begränsa sig med utgångspunkt i ett geografiskt läge och folkmängd utifrån två län i Mellansverige. Kommunerna benämns som stad och glesbygd i studiens resultat och analys, för att kunna uppmärksamma skillnader av hur olika socialarbetare, i både stad- och glesbygd, arbetar förändringinriktat med barn som far illa. Genom det kan författarna uppmärksamma hur kommunerna påverkats, genom både

möjligheter och begränsningar, av de omfattande, styrmässiga förändringar som har skett i den kommunala barnvården.

3.5 Tillvägagångsätt och arbetsprocess

För att få en djupare förståelse av hur socialt arbete med barnvårdsutredningar har påverkats av välfärdsstatliga förändringar i förhållande till det sociala arbetets profession, har författarna valt att fördjupa sig i de teman som tidigare forskning och teoretiska perspektiv behandlar: *Sociala problem hos barn och unga, socialt arbete med barn samt professionsteori och socialt arbete i förändring*. Författarna har valt att finna relevant material för studien genom Mittuniversitetets biblioteksdatas Primo, för att erhålla kännedom av betydelsefull litteratur som denna studie grundar sig på. Författarna har även använt databasen ProQuest Social Services Abstract samt Google Scholar för att finna relevanta artiklar för denna studie. Dessa sökningar har genomfört utifrån databasen Primo samt Google Scholar med sökorden: *välfärd, välfärdsstaten, new public management (NPM), barn som far illa och socialtjänst*. Utifrån ProQuest Social Services Abstract har dessa sökord använts: *Welfare State AND Change AND Children AND Sweden*. För att förstärka att artiklarna är vetenskapligt granskade har författarna använt peer review vid sökning i databasen.

Studien uppstartades genom att skriva ett informationsbrev (bilaga 1) som innehåller en kort presentation av författarna, studiens syfte, intervjuens upplägg samt tidsaspekt i förhållande till varje enskild intervju. Vidare har dessa skickat till Individ- och familjeomsorgens (IFO) verksamhetschefer i olika kommuner i Mellansverige, utifrån urvalet. Författarna har därefter ringt verksamhets- och områdescheferna på IFO i respektive kommun för att få en försäkran om att de tagits del av informationsbrevet. Vidare har författarna tagit kontakt med socialarbetarna via elektronisk mail och telefon för att boka in intervjuer. Författarna har tillsammans med majoriteten av respondenterna kommit överens om telefonintervjuer, varav en av respondenterna önskat personligt möte. I väntan på verkställande av intervjuerna, strukturerade författarna intervjuguiden (bilaga 2) och samlade material för tidigare forskning och teoretiska perspektiv. Vid intervjuerna har författarna använt diktafon och Iphone som inspelningsmaterial. Telefonintervjuerna varade mellan 30 till 45 minuter medan personligt möte varade i 60 minuter. Därefter har transkribering skett skyndsamt efter att intervjuerna har

avslutats, för att undvika att betydelsefull information kan förbises. Det empiriska materialet som författarna har tagit del av har analyserats tillsammans med tidigare forskning och teoretiska perspektiv. Därefter har resultatet redovisats under kapitlet för resultat och analys. Författarna har valt att strukturera upp ett muntligt schema över de dagliga arbetsuppgifterna samt valt att träffas fysiskt under vardagar och helger. Arbetsfördelningen har utförts relativt likställt mellan författarna. För att skyndsamt fördjupa sig i olika områden har författarna studerat olika delar i tidigare forskning och teoretiska perspektiv, detta för att skapa underlag för denna studie. Författarna har därmed upprättat ett gemensamt dokument via Google Drive, för att ständigt ha en inblick i varandras delar. Mikaela har fördjupat sig inom socialt arbete i förändring medan Riva har fördjupat sig i sociala problem barn och unga. Under intervju processen med socialarbetarna har Riva gjort fyra telefonintervjuer medan Mikaela dokumenterade och tillhandhöll det tekniska materialet. Mikaela har gjort en telefonintervju samt en personlig intervju i samband med att Riva tillhandshållit anteckningar och det tekniska materialet. Författarna har även delat upp transkriberingarna där Mikaela har transkriberat fyra intervjuer medan Riva har transkriberat två intervjuer. Vidare har författarna gemensamt arbetat fram studien genom olika delar som återfinns under respektive kapitel. Därefter har författarna gemensamt reviderat det framkomna materialet, arbetat med analys och resultat samt diskussion av studien.

3.6 Analysmetod

Studien behandlar det empiriska data som framkommit genom intervjuer med socialarbetarna inom olika kommuner i Mellansverige. Socialarbetarnas lokala och personliga erfarenheter, har klarlagts och redovisats löpande i resultat och analyskapitlet. Författarna har valt att analysera det empiriska framkomna materialet genom en kvalitativ innehållsanalys, för att kunna strukturera upp frågeställningarna, behandla- och noggrant undersöka det framkomna empiriska materialet (Kavle & Brinkmann, 2009). Efter samtliga transkriberingar har författarna samlat viktig data som sedan struktureras upp via koder, där nyckelord representerar olika delar som författarna vill belysa genom sitt empiriska material utifrån innehållsansalysens tillvägagångssätt (Tjora, 2012). Författarna har valt att utmärka viktiga och central delar i det enskilda empiriska materialet, via analys och citat, som utgör grunden till innehållsansalysen i förhållande till syftet och frågeställningar. Den framkomna empirin

analyseras utifrån tre teman som bygger på syfte och frågeställningar. Författarna har samlad empirin som är relevant för de angivna frågeställningar, där vi sedan har skapat underrubriker. Tema ett analyserar: *Offentliga sektorns förändringar i relation till barn som far illa*, med underrubriker: *Socialt arbete i förändring, förändringsinriktat arbete i samhället samt perspektiv och lösningar på sociala problem hos barn och unga*. Tema två innehåller: *Socialarbetarnas kompetens kring barns utsatthet*, med underrubriker: *Barns utsatthet i samhället och kunskaper hos socialarbetarna inom barnvårdsutredningar*. Tema tre behandlar: *Socialarbetarnas möjligheter att arbeta för att förbättra livsvillkoren för barn*, med underrubriker: *Kommunernas möjligheter och begränsningar, socialarbetarnas handlingsutrymme i praktiken samt socialt arbete i utveckling*. Genom detta förlopp bygger författarna upp analysresultat i studien för att få en inblick i hur förändringsinriktat arbete skiljer sig mellan kommuner, i stad och glesbygd (Kvale & Brinkmann, 2009; Tjora, 2012).

3.7 Tillförlitlighet och giltighet

Studien bygger på socialarbetarnas egna kunskaper, erfarenheter och upplevelser av att arbeta med barnvårdsutredningar. Genom en kvalitativ studie kan författarna implementera en bedömning om tillförlitlighet och giltighet. Giltighet inom den kvalitativa forskningen innebär att man mäter det som är ämnat att mäta. I denna studie är frågeställningarna anpassade efter socialarbetarnas kunskaper, erfarenheter och upplevelser utifrån väldfärdsförändringar. För att få en bättre förståelse om hur det sociala arbetet kring barnvårdsutredningar har påverkats av välfärdstatliga förändringar, har författarna valt att studera och utgå från tidigare forskning och teoretiska perspektiv för att få en hög giltighet i studien (Bryman, 2012). Syftet och frågeställningar har varit centrala delar i denna studie, som författarna har tagit hänsyn till i varje kapitel. Intervjuguiden (bilaga 2) är utformad och anpassad efter studiens syfte och frågeställningar i förhållande till urval i denna studie. Under intervjuprocessen har författarna tagit hänsyn till tolkande frågor för att förtydliga respondenternas svar, därmed elimineras missförstånd i kommunikationen (Tjora, 2012; Kvale & Brinkmann, 2009). Tillförlitlighet inom den kvalitativa forskningen innebär hur forskningens resultatet är trovärdigt (Kvale & Brinkmann, 2009). För att andra forskare ska ha möjlighet att utnyttja studien krävs att studien har hög tillförlitlighet. I detta kapitel har författarna återgett en tydlig bild av forskningsprocessens tillvägagångsätt i förhållande till studiens syfte och frågeställningar

(Kvale & Brinkmann, 2009; Tjora, 2012). Därefter har författarna analyserat det empiriska materialet med hänsyn till tidigare forskningen och teoretiska perspektiv i resultat och analys, se kapitel fyra. För att styrka tillförlitligheten i denna studie har författarna använt sig av en och samma intervjuguide under hela intervjuprocessen (bilaga 2). Intervjuerna har spelats in och därefter har författarna transkriberat materialet bokstavligt och skyndsamt efter varje intervju för att inte väsentlig information ska förbises samt för att kunna analysera materialet och välja ut relevanta citat som omfattar författarnas olika teman (Tjora, 2012; Kvale & Brinkmann, 2009).

3.8 Forskningsetiska överväganden

Socialarbetarna styrs av lagar och riktlinjer som är grundläggande för att arbeta med barnavårdsutredningar. Socialarbetarna ska även ta hänsyn till etiska principer i sitt arbete, då de ska uppmärksamma barnens situation, lyssna på barnen samt bemöta barnen med respekt för att skapa en relation med tillit. Det är dock inte ovanligt att socialarbetarna, till följd av det professionsteoretiska perspektivet, strikt följer manualbaserade arbetssätt i praktiken så som BBIC. Detta riskerar att medföra ett dilemma för socialarbetarna då de därmed inte finns utrymme att gå utanför ramarna och socialarbetarna kan förbise de etiska förhållningssätten gentemot klienten. De etiska principer som socialarbetarna bör ta hänsyn i sitt arbete är att de ska fatta individuella beslut som grundar sig i att barnen är olika och har olika problem och behov (Akademikerförbundet SSR, 2011b; Socialstyrelsen, 2004). Författarna anser att denna studie är viktig att belysa ur ett medmänskligt och yrkesetiskt perspektiv, för att studera hur socialarbetarna inom barnavårdsutredningar har påverkats av välfärdsstatliga förändringar.

Forskningsetiska övervägande är viktig inom den kvalitativa forskningen då författarna har tagit hänsyn till kommunikationen med respondenterna. Författarna ska även ha kunskaper om konsekvenser som kan förekomma under intervjun (Tjora, 2012). I denna studie har författarna bokat grupprum under intervjuerna, för att försäkra sig en lugn miljö under intervjuprocessen. Inom den kvalitativa forskningen ska informanterna ta hänsyn till respondenternas situation och visa respekt, då författarna under intervjuerna har tagit hänsyn till respondenternas möjligheter till att delta och besvara på frågor med all respekt (ibid). Denna studie bygger på hur socialarbetarnas situation har förändrats, samt hur deras arbetssätt har påverkats med barn

som far illa till följd av välfärdsstatens förändringar. Då barn som far illa redan är en utsatt grupp i samhället, har författarna valt att intervjua professionella socialarbetare kring deras uppfattning av situationen. I denna studie har författarna valt att intervjua sex socialarbetare som arbetar med barnavårdsutredningar, utifrån urvalet har författarna tagit hänsyn till de fyra grundläggande etiska aspekterna som är *informationskrav*, *konfidentialitetskrav*, *nyttjandekrav* samt *samtyckeskrav*. Det är lätt att bryta dessa etiska principer och av denna anledning har författarna strikt förhållit till dessa punkter (Bryman, 2012; Kvale & Brinkmann, 2009). Författarna har utifrån *informationskravet* skickat en informationsbrev (bilaga 1) till verksamhets- och områdescheferna för individ- och familjeomsorgen i respektive kommuner i Mellansverige. I samband med intervjuerna framkommer det även att deltagandet i studien är frivilligt samt att deltagandet i studien kan avbrytas på egen begäran. Författarna har även informerat respondenterna om att studien används med hänsyn till *konfidentialitet*, vilket inbegriper att respondenternas namn har avidentifieras och ersatts med koder. Koderna som benämns i analysen är "Maria", "Anna", "Kristina", "Elisabeth", "Johanna" samt "Linda". Respondenterna är i varierande åldrar och arbetar, vid studiens genomförande, med barnavårdsutredningar inom socialtjänsten i olika kommuner i Mellansverige. Samtliga har utbildning inom socialt arbete, samt olika former av påbyggnadsutbildningar. De har även flera års erfarenhet av barnavårdsarbete, några av dem i både stor- och liten kommun. Respondenterna har fått upplysning om att författarna har förvarat materialet under trygga förhållanden samt att det endast kommer att användas materialet utifrån studiens syfte genom *nyttjandekravet*. Utifrån ovanstående premisser skapar respondenterna och författarna ett gemensamt *samtycke* för offentlig publicering i databasen Diva. För en ytterligare påminnelse har deltagarna fått en kort presentation innan intervjun startade igång. Dels genom att informera hur studien är upplagd, att medverkan är frivillig samt att inspelningen kommer att ske via diktafon. För att försäkra sig om att ingen tar skada har författarna även raderat de inspelade materialet samt dokumentationen av transkriberingen efter studiens avslut.

Kapitel 4

4.1 Resultat och analys

4.2 Tema1: Offentliga sektorns förändringar i relation till barn som far illa.

Detta tema kommer att behandla hur välfärdsstatens förändringar har påverkat det sociala arbetet kring barnavårdutredningar. Följande underrubriker kommer att besvararas utifrån socialarbetarnas erfarenheter 1: Socialt arbete i förändring, 2: Förändringsinriktat arbete i samhället samt 3: Perspektiv och lösningar på sociala problem hos barn och unga.

4.2.1. Socialt arbete i förändring

Majoriteten av socialarbetarna anser att de har uppmärksammat en förändring av definitionen av begreppet barn som far illa. Socialarbetarna medger att begreppet har blivit mer omfattande samt att fokuset idag ligger på barnets bästa till skillnad från tidigare. Socialarbetare Johanna beskriver förändringen av begreppet barn som far illa utifrån egen upplevelse:

"(...) Alltså själv definitionen ja alltså de fanns inte det begrepp när jag börja jobba för över 20 år sedan. Inte allmänt (...) Barn som far illa, definitionen har blivit större, de flera barn som far illa idag, vidare begrepp men de kanske psykisk, fysisk och så förut vara de mer inriktat på de fysiska." (Johanna, Stad)

Till skillnad från respondenten ovan medger resterande socialarbetarna att de inte har uppmärksammat att definitionen av begreppet barn som far illa genomgått en större förändring under senare år. Dock visar det sig att begreppet har blivit både bredare och mer omfattande än det tidigare har varit vilket även tidigare forskning uppvisar (Hinderberg, 2006). De flesta av socialarbetarna anser att förändringen kan vara en bidragande del till att anmälningarna av barn som far illa ökar i praktiken. De uppger i samband med det att samhället idag är mer medvetna kring barnens utsatta situation, genom att man idag pratar mer om sociala problem och att allt flera anmäler till följd av detta. Enligt de flesta socialarbetarna har förändring av definitionen orsakat en omfattande arbetsbelastning inom barnavårdsutredningar, i relation till att allt flera barn mår sämre.

Börjesson (2008) skriver att socialarbetarna styrs av socialtjänstlagen och de är skyldiga att följa förändringar som ständigt sker i lagstiftningen, socialarbetarna medger att de är lagstyrda och skyldiga att följa de lagändringar som ständigt revideras. En av socialarbetarna beskriver att det tar tid att följa, implementera och verkställa nya lagändringar och riktlinjer som socialstyrelsen formulerar. Vidare uppger socialarbetaren att handlingsutrymme krymper och blir stramare i samband att socialarbetarna ska hålla sig uppdaterad inom lagstiftningen. Dock medger de flesta av socialarbetarna att lagstiftningen generellt möjliggör de i sitt arbete med barn som far illa, i synnerhet när det gäller uppföljningen av ärenden. Socialarbetaren Anna, ger ett bra exempel:

”Lagen har ju skärpts till på det, då har det blivit hårdare på att följa upp, det är bättre att det ska vara så. Man har även en möjlighet att kunna följa upp en anmälan efter att den avslutas. Även en utredning efter att den har avslutas, det har vi inte haft möjlighet till tidigare, men det kan vi göra nu.. och det är bra”. (Anna, Glesbygd)

Socialarbetarna anser att det är bra om man får möjligheter att avhjälpa sociala problem hos barn och unga på bästa möjliga sätt. Dock kan det vara svårt att avhjälpa alla barn utifrån en politikernas målstyrning. Nyligen trädde ännu en lagändring i kraft som höjer kraven på socialarbetarna, då de ska inleda utredning på samtliga barn som har bevittnat och har varit utsatta för våld (SOSFS 2014:4). Majoriteten av socialarbetarna uppger att den nya lagen ökar arbetsbelastningen ytterligare. En av socialarbetarna påpekar att den nya lagen är bra, dock fräntas socialarbetarnas kompetens att utföra en förhandbedömning. Socialarbetaren Kristina tycker att: *”Man går in och topp styr lite grann, på ett sätt är det bra för uppmärksamma, de grupper som far illa. Men handlingsutrymmen fräntas från oss som ska göra förhandbedömning”. (Kristina, Stad).* Utifrån professionsteoretiska perspektivet ska alla som arbetar med *barn som far illa* ha delegation genom sin yrkesutbildning (Liljegren & Parding, 2010). Dock kan socialarbetarna genom en politisk målstyrning, fräntas sitt handlingsutrymme i praktiken, vilket leder till att socialarbetarna får en högre arbetsbelastning, och inte kan kontrollera sin arbetssituation, då de ska förhålla sig både till strukturella krav samt klientens behov, vilket även teoretiska perspektiv styrker (Ponnert, 2011).

Trots att lagstiftningen ständigt revideras för att förbättra och uppmärksamma barnens livsvillkor genom olika insatser (Hindberg, 2006) anser samtliga av socialarbetarna att de insatser som existerar idag inte är tillräckliga för barn som far illa. Enligt socialarbetarna saknas det möjlighet att till exempel arbeta på gruppnivå, i form av gruppverksamhet för barn och familjeverksamheter. Hälften av socialarbetarna saknar även en insats som har funnits tidigare. Socialarbetaren Anna berättar att:

"Hemma-hosarna. (...) Sådana praktiska insatser finns inte längre (...) Det är någonting man ibland önskar man skulle kunna sätta in. Men då kan det i såna fall kanske kunna sätta in en kontaktfamilj med ett liknande uppdrag då. De får hjälpa till med det". (Anna, Glesbygd)

Även fast socialarbetarna saknar "hemma-hosarna" idag, till följd av nedskärningar i den offentliga sektorn, kan socialarbetarna ersätta de tidigare insatserna med nya insatser vilket även Hollander (2005) styrker i teoretiska perspektiv. Majoritet av socialarbetarna håller med om att man har valmöjligheter att tillgodose barnens behov på andra sätt då socialarbetarna kan köpa tjänster av privata organisationer som finns på marknaden (Bergmark & Lundström, 2008). Det framgick av de flesta socialarbetarna att de har delegation på vissa insatser, andra insatser som skall upphandlas, oftast kostnadskrävande, delegeras av chef vid behov. Trots detta upplever hälften av socialarbetarna att det har blivit snävare med de insatser som erbjuds och att insatsen "hemma-hosare" idag saknar en komplett motsvarighet. Socialarbetaren Maria beskriver detta genom följande citat: *"Ja, det som har kommit är ju vårt familjebehandlingsteam. Det var liksom det vi bytte ut det mot, det är jättebra men man känner att man skulle behöva båda"* (Maria, Glesbygd). Utifrån professionsteorin existerar det krav på evidensbaserade insatser för att den enskilda ska få den bästa möjliga hjälpen genom utvärderade metoder (Liljegren & Parding, 2010). De flesta socialarbetarna medger att de insatser som erbjuds idag inte är tillräckliga och inte är anpassade för alla barn, vidare hävdar socialarbetarna att barn riskerar att hamna mellan stolarna till följd av detta. Detta styrker även tidigare forskning genom att barn riskerar att glömmas bort i samhället via en allmän omsorgsbrist till följd av att insatserna inte räcker till för alla barn i samhället (Meeuwisse & Swärd, 2013).

4.2.2. Förändringsinriktat arbete i samhället

Majoriteten av socialarbetarna beskriver att de har uppmärksammat förändringar i organisationen genom nya arbetsmetoder och en politisk målstyrning. Med utgångspunkt i professionsteori existerar krav på evidensbeprövade metoder inom professionen, då socialarbetarna ska fatta ett rättssäkert beslut för klienten, vilket har påverkat socialarbetarnas arbetssätt (Liljegren & Parding, 2010). En av socialarbetarna uppger att det är självklart för nyexaminerade socionomer att de ska arbeta med evidensbaserade metoder så som BBIC. Dock har evidensbaserade metoder inom professionen medfört stora förändringar för de som har arbetat länge. Dels igenom handläggningsprocessen, där socialarbetarna upplever att det krävs mycket tid för de administrativa sysslorna. Socialarbetaren Elisabeth ger ett tydligt exempel på positiv inverkan med införandet av BBIC idag som både lyfter fram barnperspektivet och utförandet av ett rättssäkert arbete:

”(..) Mitt arbetssätt har förändrats. Jag jobbade ju inte med BBIC när jag började, det fanns ju inte då och de utredningarna tycker jag inte är så bra idag när jag tittar på dem. De är ju liksom dels ett vuxenperspektiv tycker jag och att man inte liksom följer någon röd tråd riktigt det är nog ganska beroende på tycke och smak lite grann. Jag tycker det blir bättre helhet idag, det tycker jag absolut”. (Elisabeth, Glesbygd)

Citatet ovan överensstämmer med vad professionsteori under teoretiska perspektiv förmedlar. Med hänsyn till det professionsteoretiska perspektivet krävs det att alla socialarbetarna inom barnavårdutredningar ska arbeta på ett rättssäkert sätt samt motverka personliga åsikter i sina bedömningar (Liljegren & Parding, 2010; Wingfors, 2004). Majoriteten av socialarbetarna upplever dock att införandet av nya arbetsmetoder är tidskrävande att implementera i organisationen, vilket även teoretiska perspektiv styrker (Kaunitz & Sundell 2008). Samtliga av socialarbetarna anser emellertid att evidensbeprövade metoder är nödvändiga i arbetet för att förbättra livsvillkoren för barn som far illa. Socialarbetarna berättar att införande av BBIC eftersträvar mer kontakt med barnen och att de alltid utgår med fokus på barnets bästa i deras arbete. Det framgår hos några få socialarbetare att de utifrån lagstiftningen ska de träffa alla barn som de utreder, men att detta kan vara svårt att verkställa i praktiken till följd av tidsbrist.

Några av socialarbetarna har även uppmärksammat en viktig förändring inom barnavårdsarbete, där man idag utgår från barnperspektivet och inte enbart familjens behov. Socialarbetaren Johanna ger en klar bild genom denna citatet: *"(...) Då jobbar med väldigt mycket med föräldrarna, många gånger träffar men inte ens barnen, träffa vuxna och så (...)"*. (Johanna, Stad). Som det framkommer från socialarbetaren Johanna, stämmer det överens med teoretiska perspektiv som även pekar på att socialarbetarna tidigare arbetade mycket med familjer och familjereformer och inte det enskilda barnet (Andersson, 2008). Trots detta upplever några socialarbetarna att de inte har tid att träffa alla barn som de arbetar med så ofta som dem önskar. Det är svårt att möjliggöra det till följd av att det är för höga krav på kvalitén i dokumentation till följd av förändringar i professionen och evidensbaserade metoder (Liljegren & Parding, 2010). Vissa av socialarbetarna medger att de administrativa sysslorna upptar tid ifrån det personliga mötet med barnen. Därmed upplever socialarbetarna att de behöver mer tid i praktiken för att både hinna bemöta barnen oftare samt att ha möjlighet att utföra en dokumentation med kvalitet.

4.2.3. Perspektiv på och lösningar av sociala problem hos barn och unga

Socialarbetarna bekräftar genom den framkomna empirin hur kommuner arbetar olika kring lösningar av sociala problemen hos barn och unga. Vidare uppger socialarbetarna att kommuner kommer olika långt trots att grundtanken är att arbeta på ett likvärdigt sätt. En av socialarbetarna uppger att det finns skillnader mellan stad och glesbygd, vilket även styrks i teoretiska perspektiv genom de olika nämnder som finns inom kommunerna (Börjeson, 2008). Trots kommunernas förutsättningar är socialarbetarna eniga om att finna ytterligare lösningar av sociala problem för barn och unga. Samtliga socialarbetare upplever att en av lösningarna på sociala problem hos barn och unga är att förbättra samverkan med andra aktörer. Socialarbetare är skyldig att samverka enligt lagen, vilket även Bartley (1998) nämner i tidigare forskning. Trots det upplever majoriteten av socialarbetarna att det förekommer brister i samverkan samt att samverkan skulle kunna ses över och förbättras ytterligare i praktiken, för att uppmärksamma och fånga upp sociala problem hos barn och unga i tidigt skede. Socialarbetaren Johanna tycker att:

"(...) Tänker man kan jobba mer med dem tidigt innan hinner blir problem att man borde samverka de tänker jag väldigt mycket. Jag jobbade på skolan, barnrehabilitering, socialtjänsten

och de samma familjer jag jobbar mer de ser jag i efter hand de är korkad de skulle man kunna samordna jätte mycket om man vill det. Var och en jobbar på sitt de är inte bra för familjerna”.

(Johanna, Stad)

Citatet ovan överensstämmer med vad majoriteten av socialarbetarna uppger att samverkan kan underlätta att finna barn och unga som är utsatta och befinner sig i en svår livssituation i samhälle. Då socialarbetarna kan komma in i tidigt skede för att förebygga och finna lösningar på sociala problem hos barn och unga. Även tidigare forskning visar att barnen kan ta skada under sin uppväxt om man inte upptäcker problem och erbjuder stödinsatser i tidigt skede (Meeuwisse & Swärd, 2013). Det framgick av vissa socialarbetarna att brister på samverkan kan bero på struktur och ekonomiska skäl, trots att tidigare forskning visar att insatserna i tidigt skede kan utveckla ett mer kostnadseffektivt arbete i ett längre perspektiv (Ibid). De flesta av socialarbetarna upplever att det finns någon form av samverkan i kommunen, dock kan samverkan och förebyggande arbete förbättras ännu mer i praktiken. Tidigare forskning visar att samverkan är bra för att finna barn som far illa, emellertid är det dock en kostnadsfråga för samhället vilket kan vara en orsak till att det förekommer brister i samverkan mellan olika aktörer (Bergmark & Lundström, 2008).

4.3 Tema 2: Socialarbetarens kompetens kring barns utsatthet

Detta tema kommer att behandla socialarbetarens handlingsutrymme i praktiken. Följande underrubriker kommer att besvaras av socialarbetarna utifrån underrubriker 1: Barns utsatthet i samhället, 2: Kunskaper hos socialarbetare inom barnavårdsutredningar.

4.3.1. Barns utsatthet i samhället

Majoriteten av socialarbetarna uppger att sociala problem hos barn och unga i många fall beror på brister hos föräldrarna och deras förmåga att tillgodose barnens behov, vilket även tidigare forskning benämner (Sundell, Egelund, Löholm & Kaunitz, 2007). Vidare beskriver socialarbetarna att föräldrarnas förmåga är i många fall avgörande, vad gäller att barn hamnar i en utsatt situation. Samtliga av socialarbetarna är eniga om att det krävs utökad utbildning och fler insatser för föräldrarna och även hela familjen, detta för att förbygga barnens utsatthet i tidigt skede. Socialarbetaren Maria som arbetar i en liten kommun uppger att:

"Vi kan ju se en bild att barn kan fara illa av till exempel föräldrarnas beteende men det kan vara svårt att få den föräldern att se den här själv, att de får den insikten.(...) Jag tänkte det är väl det här med förebyggande, att man börjar i tidigt stadium med bra föräldrastöd och föräldrautbildningar. Att det är viktigt (...)". (Maria, Glesbygd)

Samtliga av socialarbetarna håller med ovanstående citat samt att det är bra om man har möjlighet att kunna erbjuda olika insatser för hela familjen och inte bara för det enskilda barnet. Dock medger några av socialarbetarna att det förekommer brister inom insatser på grupp- och strukturell nivå, till exempel barngrupper, föräldrastöd och familjecentraler, till följd av kostnadsreduceringar i samhället. Socialarbetaren Anna resonerar kring vilka konsekvenser detta kan medföra för barn:

"(...) Det har blivit ett hårdare samhälle. Ee.. mycket mer där, ett individuellt samhälle har det blivit. Man ser inte längre till kollektivet. Barn som är i utsatta situationer redan har fått det ännu svårare. Svårt för de att få hjälp, ingen som har tid för de och det är ingen som ser dem". (Anna, Glesbygd)

Samtliga av socialarbetarna medger att det har blivit ett bistrare samhälle, för att kunna tillgodose barnens behov, vilket heller inte lämnar förutsättningar att arbeta förebyggande genom samverkan för att motverka att sociala problem hos barn och unga uppstår i samhället. Barnen kan även utveckla ett eget beteende, vilket kan medföra att de hamnar i en utsatt situation i samhället som även (Sundell, Egelund, Löfholm & Kaunitz, 2007) bekräftar. Socialarbetarna medger att barnens utsatthet inte enbart är till grund av deras egen förmåga att försätta sig i svåra livssituationer utan det kan i många fall bero på brister i föräldrarnas förmåga som riskerar att försätta barn i en ytterligare utsatt situation, vilket även tidigare forskning styrker (ibid). Socialarbetaren Kristina uppger ett dilemma genom detta:

"Vill vi sätta tillsätta insats men föräldrarna säger nej och det inte finns utrymme att gå in med tvång men ändå försöka beskriva för barnet att vi ser att du inte har det bra men vi har försökt med de här och det här, och ge en ide att fortsätta berätta din situation för de som finns runt omkring dig, att de finns alltid hjälp". (Kristina, Stad)

Socialarbetarna uppger att många barn inte får den hjälpen de är i behov av till följd av föräldrarna kan tackar nej till de frivilliga insatser som erbjuds för barn som far illa i samband

med att det inte finns tillräckliga skäl att gå in med tvångsinsatser, vilket kan medföra att barn då hamnar i en mer utsatt situation och inte får den hjälp de är i behov av.

Samtliga av socialarbetarna har uppmärksammat att anmälningar har ökat med åren, detta i samband med definition av barn som far illa har blivit mer omfattande samt att samhället idag är mer insatt i barns problematik. Vidare förklarar socialarbetarna att anmälningar inkommer från både privata personer och andra aktörer som är skyldiga att anmäla. En av socialarbetarna meddelar att den organisation som anmäler minst har visat sig vara den egna verksamheten, vilket förvånade socialarbetaren. Följaktligen uppger några av socialarbetarna att majoriteten av anmälningarna inkommer från samhällsinstanser som har anmälningsskyldighet enligt lagstiftningen. Socialarbetaren Maria beskriver:

"(...) Jag tycker inte det är så mycket privata och det är väldigt få privata kanske anmäler som kan stå för det, är det privata så är de oftast anonyma som tyvärr inte blir så stark i sin anmälan, annars är det liksom andra myndigheter". (Maria, Glesbygd)

Några av socialarbetarna upplever att anmälningarna har ökat till följd av att man på strukturell nivå pratar om sociala problem och anmälningsskyldighet i samhället. Socialarbetarna anser dock att det är bra om man framhäver anmälningsskyldigheten mer i samhället genom att exempelvis arbeta på samhällsnivå och informera andra aktörer. Dessvärre finns det inte möjlighet att göra detta till följd av det begränsade handlingsutrymmet, utifrån de förutsättningar som socialarbetarna har inom organisationen. Enligt professionsteorin ska socialarbetarna arbeta utifrån organisationens förutsättningar, bland annat i förhållande till budget som ofta begränsar möjligheten att arbeta förebyggande. Samtliga socialarbetarna uppger att de dock tar hänsyn till individuella fall och utgår från individens bästa framför organisationens förutsättningar (Liljegren & Parding, 2010).

Lagstiftningen lyfter även fram barnperspektivet som ska efterföljas för att förstärka barnens situation. De flesta av socialarbetarna medger att de arbetar utifrån barnens behov och barnets bästa. Dels genom de insatser som erbjuds i relation till barnens behov, men även utifrån att de samtalar med barnen, för att barnen ska få sin röst hörd. Socialarbetarna är eniga om att

barnperspektivet är bra för att försäkra att barn inte tar skada i utredningen. Vilket även Börjeson, (2008) nämner i tidigare forskning.

4.3.2. Kunskaper hos socialarbetare inom barnavårdsutredningar

Socialarbetarna i denna studie har en grundläggande yrkesutbildning som fordras, med flera års erfarenhet av barn som far illa. Det framgick av majoriteten av socialarbetarna att det krävs kompetens och utbildningar, för att klara av vissa ärenden kring barn som far illa. Där socialarbetarna anser att ärenden hos barn och unga kan vara komplicerade och svåra att kunna behandla och hantera. Socialarbetaren Elisabeth uppger att:

"(...) Det erbjuds ju en hel del utbildningar. Vi går ju på mycket som kommer. Nu går ju vi, några stycken här, en djupgående analys- och bedömningsutbildning via Mittuniversitetet. Där man har faktiskt, regeringen har lagt pengar till.. för att kompetens höja handläggare som jobbar med barn. Så att det tycker jag nog att det görs, att vi får mer av det.. det tycker jag. Finns också anknytningsutbildningar, samtal med barn och sådant som man kan.. som arrangeras runt om som vi får gå, absolut. Det är jättebra!" (Elisabeth, Glesbygd).

Utifrån Professionsteorin ställs krav på att alla som arbetar med barn som far illa ska ha utbildning inom vetenskapliga metoder, för att kunna avhjälpa barn på bästa möjliga sätt (Liljegren & Parding, 2010). Flera av socialarbetarna anser att de får tillräckligt med möjligheter att utbilda sig inom målgruppen i organisationen. Få av socialarbetarna anser att det behövs mer utbildningar kring olika problematik inom målgruppen. Dock anser en av socialarbetarna att det kan vara till en nackdel med för bred kompetens kring barn som far illa och att det saknas spetskompetens, vilket skulle kunna tillgodose barnens behov ytterligare. Socialarbetaren Johanna förtydligar:

"(...) Alla ska jobba med allt idag, det tycker inte jag är bra. Jag tycker man skall specialisera sig mer (...) Några kanske skulle kunna jobba med de tyngsta ärenden och såna saker (...)" (Johanna, Stad).

Även teoretiska perspektiv visar att professionalitet inom barnavårdsutredning är en viktig aspekt för att göra en rättssäker bedömning kring barn som far illa, utifrån professionsteorin.

Vidare krävs det utbildning för att kunna arbeta med komplicerade barnärenden (Wingfors, 2004). Socialarbetarna anser detta för att sociala problem hos barn och unga ökar med åren samt att dem är komplexa, detta styrks även av tidigare forskning (Meeuwisse & Swärd, 2013). Flera av socialarbetarna bedömer att de behövs ytterligare omfattande utbildning för barn som far illa, inklusive spetskompetens.

4.4 Tema 3: Socialarbetarens möjligheter att arbeta för att förbättra livsvillkoren för barn

Detta tema behandlar: Socialarbetarnas möjligheter att arbeta för att förbättra livsvillkoren för barn. Följande underrubriker kommer att besvaras utifrån socialarbetarnas erfarenheter 1: Kommunernas möjligheter och begränsningar, 2: Socialarbetarnas handlingsutrymme i praktiken samt 3: Socialt arbete i utveckling.

4.4.1 Kommunernas möjligheter och begränsningar

Några av socialarbetarna uppger att skillnaden mellan kommunen uppmärksammas genom de insatser och resurser som erbjuds. En av socialarbetarna från en glesbygdskommun, som tidigare har arbetat i en större kommun, uppger att det förekommer stora skillnader med att arbeta i en stor- respektive liten kommun. Socialarbetaren menar att det existerar fler möjligheter att arbeta förebyggande samt att sätta in insatser från första dagen i en mindre kommun. Medan en annan socialarbetare från en större kommun uppger att det inte existerar några begränsningar när man ska sätta in insatser, vidare uppger socialarbetaren att detta bör vara ett problem i mindre kommuner som är i mer behov av att ta hänsyn till organisationens budget. Socialarbetaren Elisabeth ger en tydlig bild av detta igenom detta citat: *"(...)Det är ju olika beroende på hur stor eller liten kommun man har och vilka insatser man kan erbjuda och vilken organisation man har det är mycket det tänker jag. Insatser, organisation, personal, ledarskap"*. (Elisabeth, Glesbygd). Citatet överensstämmer med teoretiska perspektiv som även omnämner att det är skillnad mellan kommuner till följd av olika nämnder (Börjesson, 2008). En av socialarbetarna uppger att det finns flera möjligheter för att lösa sociala problemen hos barn och unga i en glesbygdskommun. Vidare uppger två av socialarbetarna i glesbygdskommun att de har möjlighet att upphandla insatser från en större kommun inom länet, för att finna lösningar på sociala problemen hos barn och unga. Samtliga av socialarbetarna uppger även att

socialtjänstlagen möjliggör dem för att ha möjlighet att lösa sociala problem i deras arbete med barn som far illa. Socialarbetaren Linda berättar att:

”Möjligheterna finns ju att man kan, inom lagstiftningen, söka på.. vad ska man säga.. fler lösningar än de som just står uppradade eller man kan kombinera olika lösningar. Begränsningarna det är ju att, du är begränsad till den här, att hålla dig innanför ramen, även om man tycker att här kan man göra ett undantag för den här har behov av det. Men att då måste man ju ändå hålla sig inom ramarna”. (Linda, Glesbygd)

Trots skillnader mellan kommunerna upplever de flesta av socialarbetarna att de förvärvar fler möjligheter framför begränsningar genom stöd av lagstiftningen, vilken ständigt revideras för att förbättra barns livsvillkor i samhället (Hindberg, 2006). Vidare uppger socialarbetarna att de inte behöver tänka på organisationens budget när de beslutar om insatser och att samtliga socialarbetarna utgår från barnets behov och barnets bästa i första hand, vilket även teoretiska perspektiv styrker (Liljegren & Parding, 2010).

4.4.2 Socialarbetarnas handlingsutrymme i praktiken

De flesta av socialarbetarna anser att handlingsutrymmet i praktiken blir mindre med åren och att de önskar handlingsutrymmet såg annorlunda ut idag. En av socialarbetarna uppger dock att det inte existerar något handlingsutrymme i praktiken, för att kunna tillgodose alla barns behov. Socialarbetaren Maria resonerar kring det minskade handlingsutrymmet:

”Det har också blivit mer runt liksom handläggningen som kräver tid av handläggarna, att dokumentera, dokumentation som tar upp mycket mer tid. Och det tar ju tid från individen, mötet med individen, och det är jättetråkigt (...) Dokumentationen tar bort tiden från mötet med klienten (...) för att du skall sköta din dokumentation”. (Maria, Glesbygd).

Citatet ovan överensstämmer med vad teoretiska perspektiv nämner om det nu mer begränsade handlingsutrymmet för socialarbetarna, då ansvaret har blivit mer omfattande till följd av de krav som ställs på strukturell nivå. Genom införandet av evidensbaserade metoder till följd av det professionsteoretiska perspektivet ökade kvalitén på de administrativa sysslorna (Liljegren & Parding, 2010). Flertalet av socialarbetarna medger att dokumentationen har ökat i samband med införandet av BBIC, vidare uppger socialarbetarna att ärenden ökar i samband med en

tyngre arbetsbelastning. Socialarbetarna är överens om att det ställs omfattande krav från de högre instanserna, vilket gör att det är svårt att hinna med och träffa alla barn som är utsatta samt att det är mycket dokumentation och att de inte heller hinner med allt som ska dokumenteras i tid. Enligt socialarbetarna är tidspress en orsak till att dokumentationen inte hinns med. Socialarbetaren Anna förklarar situationen: *"Det är ett högt inflöde, det är lite arbetstid och man hinner inte med dokumentation. Det handlar mycket om att släcka bränder, man ser det akuta.. i många skeenden"*. (Anna, Glesbygd). I praktiken upplever samtliga av socialarbetarna att det finns mindre arbetstid idag och en mycket hög arbetsbelastning. Socialarbetarna måste prioritera de mest akuta ärenden i första hand, vilket inte lämnar utrymme för att arbete förbyggande trots att teoretiska perspektiv har visat att det är lönsamt och fördelaktigt. Socialarbetare Maria beskriver en nackdel med tidfristen att hinna bemöta barn: *"(...) Barn kräver ju också att man ska ha en relation till dem om dem ska liksom anförtro sig och dela med sig av deras tankar och känslor, att man ska ha en bra kontakt, det tar ju tid"*. (Maria, Glesbygd). Genom barnperspektivet ska socialarbetarna försäkra sig att barnen inte tar skada genom att träffa, samtala och ha kontakt med barnen (SOU: 2009:68). Vilket även professionsteorin förstärker genom att höga krav ställs på att det ska finnas en professionell relation mellan klienten och socialarbetarna (Liljegren & Parding, 2010). Majoriteten av socialarbetarna uppger att tiden inte räcker till för att bemöta alla barn som far illa, vilket kan bli till en nackdel både för socialarbetaren, som inte kan styrka sin utredning, och för barnet som inte får möjlighet att göra sin röst hörd, utifrån barnperspektivet.

4.4.3 Socialt arbete i utveckling

Samtliga av socialarbetarna är överens om att det behövs korrektion inom barnavårdsutredningar för att avhjälpa alla barn som far illa. Majoriteten av socialarbetarna önskar att det skulle finnas fler samhällsresurser exempelvis poliser. Detta skulle enligt socialarbetarna underlätta för att uppmärksamma barn som far illa i samhället i tidigt skede. Vidare uppger socialarbetarna att det behövs flera i samhället som vågar anmäla till socialtjänsten, då socialtjänsten inte kan avhjälpa sociala problem hos barn som far illa, om de inte får kännedom om dem. Socialarbetarna önskar att anmälningar inkommer från både privata och offentliga aktörer. Socialarbetaren Anna nämner att: *"Vi skulle behöva fler som var ute på fältet, som kunde möta upp där behovet fanns. Vi skulle behöva fler poliser som kan uppmärksamma (...) där det blir brott, vi behöver få in fler anmälningar från allmänheten"*. (Anna, Glesbygd). Citatet omfattar de resurser som behövs för att uppmärksamma barn som far illa. Medan resten av socialarbetarna

uppges att det behövs mer personal inom barnvårdutredningar för att kunna tillgodose dem politiska målen i förhållande till barnens bästa. Samtliga socialarbetare medger att de krav som ställs på strukturell nivå medför ett begränsat handlingsutrymme i praktiken, vilket orsakar att de ofta måste prioritera de akuta ärendena främst.

Brister på resurser kan medföra problem i praktiken för organisationen vilket kan uppmärksammas och bli aktuellt i media. Till exempel när ett barn far illa och socialarbetarna inte haft möjlighet att avhjälpa dessa, då framställs socialarbetarna som oprofessionella inför samhället (Ponnert, 2011). Två av socialarbetarna uppges att de aktuella fall som sker i media påverkar socialtjänsten på något sätt. Det framgick av en socialarbetare att organisationen har infört ändring till följd av medias inverkan. Socialarbetaren Maria ger ett tydligt exempel på förändring som har skett inom deras organisation, för att förhindra att liknade problem återupprepas inom deras organisation:

"(...) Det vi har ändrat till exempel är att vi stänger våran fax under icke kontorstid, då kan man inte ens skicka en fax med en anmälan utan då måste man ringa jouren. Det kan jag säga att det tänkte vi på, förut kanske vi inte stängde av faxen utan det har legat (...) Man ska inte kunna faxa in en anmälan när det inte är kontorstid (...) så att det inte kommer in här och att det inte finns någon som kan ta reda på det förrän på måndag utan då måste det gå via jouren direkt så".
(Maria, Glesbygd)

Några av socialarbetarna önskar att det som sker i media, ska leda till en översyn av socialarbetarnas arbetssituation i praktiken, vidare uppges socialarbetarna att detta kan hända i vilket kommun som helst. Somliga av socialarbetarna anser att debatten som sker kring händelserna i media är bra, för att uppmärksamma att fler resurser behövs i organisationen och att arbetssituationen inom barnvårdutredningar är ohållbar. Elisabeth sammanfattar den aktuella debatten genom detta citat:

"(...) Den har ju lyfts nu väldigt aktuellt som sagt kring våran arbetssituation och den, det tycker jag är jättebra. Det är ju liksom ett lågstatus yrke där man inte riktigt gör sin röst hörd utifrån vad man egentligen jobbar med och vad mycket man kan göra så jag tycker det är jätte positivt med en debatt som är nu (...) Det påverkar väl oss, vi pratar ju om det också. Vi tycker det är bra efter att, vi tycker att vi gör ett bra jobb men jag tror inte att det är alla som är medveten om det

eller att man ser vilka resurser som faktiskt behövs. Så det påverkar väl oss också, det gör det ju". (Elisabeth, Glesbygd)

Medan de övriga socialarbetarna uppger att debatten som är aktuell i media, inte har påverkat deras organisation då de är trygga i sin arbetsätt utifrån lagstiftningen och organisationens riktlinjer. Samtliga av socialarbetarna räknar med att de förändringar som ständigt sker i samhället, och i organisationen ska förbättras ytterligare. Vidare uppger socialarbetarna att de önskar att få bättre möjligheter och förutsättningar för att avhjälpa alla barn som far illa i samhället genom en översyn av organisationen. Socialarbetarna anser att arbetssituationen bör uppmärksammas, ses över och att detta ska leda till en förbättring, med mer resurser och insatser i samhället som passar alla barn som befinner sig i svåra livssituationer.

Kapitel 5

5.1 Diskussion

Syftet med denna studie har varit att undersöka om socialarbetare inom några kommuner i Mellansverige upplever att deras arbete med barnavårdsutredningar har påverkats till följd av samhälleliga och välfärdsstatliga förändringar under deras arbetsperiod. Studiens resultat visar att socialarbetarna har påverkats av nya styrningsmetoden NPM inom den offentliga sektorn, vilket har förändrat det sociala arbetet inom barnavårdsutredningar både inom stad och glesbygd. Socialarbetarna har dels berörts utifrån en styrning på strukturell nivå, men främst utifrån de krav som ställs på socialarbetarna. I samband med införandet av denna reform skall man även arbeta utifrån evidensbaserade metoder i arbetet, så som BBIC. Studiens resultat tyder på att BBIC som infördes i samband med förändringar har påverkat socialarbetarnas praktiska arbete både positivt och negativt. Det negativa framkommer dels utifrån arbetsmetodens tillvägagångssätt där socialarbetarna ska upprätthålla god och innehållsrik dokumentation för att utföra ett rättssäkert och likvärdigt arbetsförfarande. Genom införande av BBIC har den administrativa handlägningsprocessen för socialarbetarna ökat, vilket upptar mycket tid från det personliga mötet med barn. Nackdelen med detta är att det inte finns tid för att träffa alla utsatta barn för att bygga förtroende och tillit till dem, vilket är viktigt då dessa barn redan är sårbara och utsatta. Dessutom hinner man inte med att höra barnets röst utifrån barnperspektivet inför en utredning trots att BBIC skall möjliggöra detta.

De flesta socialarbetarna anser dock att evidensbeprövade metoder, så som BBIC, och lagstiftningen är bra och möjliggör ett rättssäkert och jämbördigt arbete i praktiken, vilket minimerar socialarbetarnas möjlighet till egna personliga värderingar i utredningen. Socialarbetarna medger dock att deras begränsade handlingsutrymme inte påverkar socialarbetarnas beslut då socialarbetarna utgår från barnets bästa framför organisationens förutsättningar och begränsningar i sina beslut. Författarna har dock uppmärksammat att samtliga socialarbetare har talar om den höga arbetsbelastningen och författarna har även uppmärksammat att flera av socialarbetarna anser att tiden inte räcker till att avhjälpa alla barn som far illa, även om ambitionen finns. En hög arbetsbelastning medför en risk att socialarbetarna måste prioritera de mest akuta ärenden i något som benämns som ”att släcka bränder”. Detta begränsar även möjligheten att kunna arbeta förebyggande. Förebyggande arbete är otillräckligt i de flesta kommuner som författarna har kommit i kontakt med trots att tidigare forskning påvisar att det är mer lönsamt. Studiens resultat visar även att vissa insatser för barn som far illa har reducerats till följd av ekonomiska nedskärningar. Genom införandet av NPM skall insatserna vara kostnadseffektiva och utvärderade för att kunna tillgodose klienten bästa möjliga hjälp. Till följd av den offentliga sektorns kostnadseffektivisering samt de manualbaserade metoder som utarbetats utifrån evidensbeprövade metoder, riskerar fler barn som inte passar in inom dessa ramar att hamna mellan stolarna, vilket även några av socialarbetarna medger att det finns risk till. Detta uppmärksammats särskilt i de mindre kommunerna som inte erhåller samma budget som de större kommunerna. Socialarbetarna belyser även vikten av förebyggande insatser, så som vid samverkan, och framhäver att det är viktigt att kommunerna prioriterar förebyggande arbete för att minimera risken att barnen hamnar i utsatthet. Utifrån samverkan har dock kommunernas storlek inte någon betydelse, då samverkan har fungerat i samtliga kommuner. Dock upplever socialarbetarna att det kan förbättras ytterligare för att kunna fånga upp och kunna avhjälpa fler barn som lever i utsatta livssituationer i samhället. Majoriteten av social arbetarna framhäver relevansen av att deras arbetssituation synliggörs i media då beslutsfattarna på strukturell nivå och samhället i stort kan uppmärksamma att socialarbetarnas arbetsförhållanden är ohållbar i praktiken, vilket även författarna kan medge. Socialarbetarnas önskan är att kunna avhjälpa alla barn som far illa, men får samtidigt inte förutsättningarna att verkställa detta i praktiken.

Referenser

Litteratur:

Almqvist, R. (2006). *New public management: NPM: Om konkurrenssättning, kontakt och kontroll*. Malmö: Liber AB.

Alvesson, M. & Skoldberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion: Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur AB.

Bartley, K. (1998). *Barnpolitik och barnets rättigheter*. Göteborg: Sociologiska institutionen Göteborgs universitet.

Bergenlöv, E. (2009). *Drabbade barn: aga och barnmisshandel i Sverige från reformationen till nutid*. Falun: Nordic academic press.

Bergmark, Å. & Lundström, T. (2008). Framtida utmaningar för det sociala arbetet. I. B. Bergmark, Å., Lundström, T., Minas., R. & Wiklund, S (Red.), *Socialtjänsten i blickfånget: Organisation, resurser och insatser. Exempel från arbete med barn och ungdom, försörjningsstöd, missbruk* (s. 229-239). Stockholm: Natur & kultur.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Börjeson, B. (2008). *Förstå socialt arbete*. Malmö: Liber AB.

Ewelöf, G., Sverne, T. & Singer, A. (2004). *Barnets bästa: Om föräldrars och samhällets ansvar*. Stockholm: Norstedts Juridik.

Fridh, B. & Norman, G. (2001). *Att utreda när barn far illa: En handbok om barnavårdsutredningar i socialtjänsten*. Växjö: Gothia Förlag.

Hindberg, B. (2006). *Sårbara barn: att vara liten, misshandlad och försummad*. Växjö: Förlagshuset Gotia AB.

Johansson, H. (2011). *Socialpolitiska klassiker*. Malmö: Liber.

Kaunitz, C. & Sundell, K. (2008). Rätt metod på rätt sätt. I. B. Roselius, M. & Sundell, K (Red), *Att förändra socialt arbete: Forskare och praktiker om implementering*. Stockholm: Gothia Förlag.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB.

Lagerberg, D. (1982). *Du skall icke slå: om fysisk och psykisk misshandel av barn*. Helsingborg: Liber.

Lane, J. E. (2000). *New public management*. London: Routledge.

Meeuwisse, A. & Swärd, H. (red.) (2013). *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur & kultur.

Sundell, K., Egelund, T., Löfholm, C. A. & Kaunitz, C. (2007). *Barnvårdsutredningar: En kunskapsöversikt*. Stockholm: Förlagshuset Gotia AB.

Wingfors, S. S. (2004). *Sociomyrkets professionalisering*. Göteborg: Department of sociology.

Elektronisk form:

Akademikerförbundet SSR (2011a). *Policy för socialt förebyggande arbete*. Stockholm: Akademikerförbundet SSR. Från https://www.akademssr.se/getfile/648/Policy_SocialtForebyggandeArbete.pdf

Akademikerförbundet SSR (2011b). *Etik i socialt arbete*. Stockholm: Akademikerförbundet SSR. Från https://www.akademssr.se/getfile/1203/Etik_i_socialt_arbete.pdf

Andersson, G. (2008). Barndomens placeringar och ungas tillbakablick. *Socialvetenskaplig tidskrift* (nr 2), 76-96.

Andersson, G. (2013). Reflektioner om dilemman i social barnvård. *Socialvetenskaplig tidskrift* (nr 2), 93-107.

Brunnberg, E. (2001). Media och socialt arbete. En explorativ studie av media rapporteringen som påverkansfaktor inom socialtjänsten i Sverige och England. *Nordicom Information. Medie- och kommunikationsforskning i Norden*, 23(2), 31-44.

Danermark, B., Englund, U., Germundsson, P. & Ratinaud, P. (2014). French and Swedish teachers' social representations of social workers. *European Journal of Social Work*, 17(4), 491-507, DOI: 10.1080/13691457.2013.829803

Franchell, E. (2014). Socialtjänsten faller samman. *Aftonbladet*. Hämtad 5 December, 2014, från <http://www.aftonbladet.se/ledare/ledarkronika/evafranchell/article19228451.ab>

Hollander, A. (2005). Privatisering av Socialtjänstlagen: rättsliga villkor för att överlämna utredningar inom individ- och familjeomsorgen på entreprenad. *Socialvetenskaplig tidskrift* (nr 2-3), 208-225.

Höjer, S. & Forkby, T. (2011). Care for Sale: The Influence of New Public Management in Child Protection in Sweden. *British Journal of Social Work*, 41, 93-110. doi:10.1093/bjsw/bcq053

Leviner, P. (2014). Child protection under swedish law-legal duality and uncertainty. *European Journal of Social Work*, 17(2), 206-220. doi:<http://dx.doi.org/10.1080/13691457.2013.791249>

Liljegren, A. & Parding K. (2010). Ändrad styrning av välfärdsprofessioner: exemplet evidensbaserad i socialt arbete. *Socialvetenskaplig tidskrift* (3-4)

Malmberg, F. (2014). *Systemfel får barns skyddsnät att brista*. *Aftonbladet*. Hämtad 5 December, 2014, från <http://www.aftonbladet.se/debatt/article18856704.ab>

Ponnert, L. (2011). Socialsekreteraren i organisationen. I/In A. Andersson, G., Arvidsson, M. B., Mattsson, T., Ponnert, L. & Rasmusson, B. (Red./Ed.), *Social barnavård: några utmaningar. Glimtar från forskning ur olika perspektiv*. (s. 38-47). Lund: Socialhögskolan.ån http://www.soch.lu.se/images/Socialhogskolan/MS2011_6.pdf

Rädda Barnen. (2014). *Barnkonventionen som svensk lag*. Hämtad 13 December, 2014, från Rädda Barnen, <http://www.raddabarnen.se/vad-vi-gor/vad-vi-gor-i-sverige/samhallets-ansvar/barnkonventionen-som-lag/>

Wiklund, S. (2005). Social barnavård i nya former: Om marknadsorientering inom barnavårdsområdet. *Socialvetenskaplig tidsskrift*. (nr 2-3), s. 149-168.

Wiklund, S. (2006). Signs of child maltreatment. The extent and nature of referrals to Swedish child welfare agencies. *European Journal of Social Work*, 9(1), 39-58, DOI: 10.1080/13691450500480615

Williams, H. M., Raynerb, J. & Christopher W. Allinsonc, C. W. (2012). New public management and organisational commitment in the public sector: testing a mediation model. *The International Journal of Human Resource Management*, 23(13), s 2615–2629.

Offentligt material:

IVO (2014). *Tar socialtjänsten sitt ansvar för barn och unga?: Hantering av anmälningar och genomförande av utredningar*. Hämtad 5 December, 2014, från Inspektionen för vård och omsorg, <http://www.ivo.se/publiceratmaterial/rapporter/Documents/tar-socialtjansten-sitt-ansvar-for-barn-och-unga.pdf>

Prop. 2009/10:192. *Umgängestöd och socialtjänstens förutsättningar att tala med barn*. Från http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/Umgangesstod-och-socialtjanste_GX03192/

Prop. 2012/13:10. *Stärkt stöd och skydd för barn och unga*. Från http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/Starkt-stod-och-skydd-for-barn_H00310/

SFS 2001:453. Socialtjänstlagen. Stockholm: Socialdepartement. Hämtad 5 December, 2014, från http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453/

Socialstyrelsen (2004). *Socialt arbete med barn och unga i utsatta situationer*. Hämtad 15 November, 2014 från:

http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/10346/2004-110-5_20041105.pdf

Socialstyrelsen (2014). *Barn som far illa eller riskerar att fara illa: En vägledning för hälso- och sjukvården samt tandvården gällande anmälningsskyldighet och ansvar*. Hämtad 5 December, 2014, från Socialstyrelsen,

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19528/2014-10-4.pdf>

SOSFS 2014:4. Våld i nära relationer, Stockholm: Socialstyrelsen. Från <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2014/2014-5-7>

SOU 2000:42. *Barnmisshandel: Polisens och åklagarnas handläggningstider och arbetsmetoder*. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer. Från <http://www.regeringen.se/content/1/c4/28/56/f077db6d.pdf>

SOU 2001:18. *Barn och misshandel: En rapport om kroppslig bestraffning och annan misshandel i Sverige vid slutet av 1900-talet*. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer. Från: <http://www.regeringen.se/content/1/c4/27/79/bde6c088.pdf>

SOU 2001:55. *Barns och ungdomars välfärd*. Fritzes Offentliga Publikationer. Från <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/2757>

SOU 2001:72. *Barnmisshandel: Att förebygga och åtgärda*. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer. Från: <http://www.regeringen.se/content/1/c4/27/54/19cef8d1.pdf>

SOU 2005:81. *Källan till en chans. Nationell handlingsplan för den sociala barn- och ungdomsvården*. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer. Från: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Utreddningar/Statens-offentliga-utredningar/Hogskolornas-foreskrifter_GTB381d9/

SOU 2008:18. *Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten: till nytta för brukaren*. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer. Från: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/10/05/51/b6695b69.pdf>

SOU 2009:68. *Lag om stöd och skydd för barn och unga (LBU)*. Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer. Från: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/12/97/51/cbbe4527.pdf>

Informationsbrev och förfrågan om medverkan i en intervjustudie

Hej.

Vi heter Riva Azad Slewa och Mikaela Naapanki och är två studenter från Mittuniversitet i Östersund som går på termin sex och läser socionomprogrammet. Vi ska skriva c-uppsats under november och december och skickar härmed en förfrågan om ert deltagande i vår studie.

Syftet med studien är att genom intervjuer med socialarbetare med minst 5 och gärna med 10 års erfarenhet eller mer av socialt arbete med barn och barn som far illa. För att få ökad kunskap om kommunernas möjlighet att arbeta förändringsinriktat med barn som far illa. Intervjun beräknas ta omkring 45 minuter. Hela intervjun behandlas konfidentiellt, vilket betyder att den avidentifieras och att materialet bevaras i säkerhet samt efter studiens fullföljande raderas. Ditt deltagande är frivilligt och Ni har som respondent rätt att när som helst avbryta er medverkan. Studieresultatet kommer att publiceras i form av en C-uppsats vid avdelningen för socialt arbete vid Mittuniversitetet i Östersund.

Intervjuform kan vi välja utifrån vad som passar er bäst då vi har förståelse att det kan vara svårt att få tid att träffas personligen. Våra förslag är att vi i första hand bokar ett personligt möte för att göra intervjun, i andra hand föreslår vi telefonintervju. Ert deltagande är viktigt för oss och vi uppskattar om ni vill medverka i vår studie. Vår förhoppning är att med denna studie bidra till en ökad förståelse och kunskap om kommuners möjlighet att hjälpa barn som far illa i en tid av samhälleliga och välfärdstatliga förändringar.

Har du några frågor så kan ni maila eller ringa till oss.

Ytterligare upplysningar lämnas av nedanstående ansvariga:

Student: Riva Azad Slewa

Student: Mikaela Naapanki

E-post: Riaz1200@student.miun.se

E-post: Mina1102@student.miun.se

Telefon: 070-438 22 98

Telefon: 076-106 91 00

Handledare:

Jessica H. Jönsson, institutionen för socialt arbete: Mittuniversitetet.

E-post: jessica.jonsson@miun.se

Telefon: 063-165978

Intervjuguide

Uppstartsfrågor

1. Vad heter du?
2. Vad har du för utbildning?
3. Hur länge har du arbetat med socialt arbete?
4. Hur länge har du arbetat med specifikt barn och unga?
5. Vad har du för kompetensområden, expertis/ansvarsområde och position?
6. Hur länge har du arbetat i denna kommun?

Upplever socialarbetarna inom barnavårdsutredningar att styrningsmässiga förändringar i offentlig sektorn har påverkat kommuners sociala arbete med barn som far illa?

1. Vilken typ av hjälp/stöd erbjuder ni i förhållande till målgruppen *barn som far illa*, vilka typer av sociala problem hos barn?
2. Vilken erfarenhet har du av möten med *barn som far illa* i ditt arbete?
3. Genom dina erfarenheter vad anser du är de största problemen för barnfamiljer och barn i utsatthet?
4. Vilka typer av sociala problem eller kombinationer av sådana ser ni att det finns hos dessa barn och barnfamiljer?
5. Vilken kompetens har ni att arbeta med *barn som far illa*?
6. På vilket sätt anser ni att man bör arbeta förändringsinriktat med *barn som far illa*?
7. Vad kan ni erbjuda/rekommendera för typ av stöd och hjälp?
8. Vilka metoder använder ni er av i hjälparbetet?
9. Utgår ni från några specifika perspektiv?
10. Samverkar ni med andra instanser och aktörer i samhället? Vilka, på vilket sätt?
11. På vilka nivåer arbetar organisationen? (individ, grupp, samhällsnivå)
12. Arbetar ni med preventiva insatser/metoder (förebyggande insatser)?
13. Arbetar ni utifrån några specifika metoder, policydokument/handlingsplaner eller vägledande strategier?
14. På vilket sätt bidrar era insatser till förbättrade levnadsvillkor för målgruppen?
15. Vilka krav ställs på er som verksamhet i förhållande till de medel/resurser ni får? (t.ex. redovisning statistik, rapportering, dokumentation)
16. Upplever du att definitionen av och arbetet med *barn som far illa* har förändrats under din arbetsperiod? Hur upplever du den förändringen?
17. Vilken form upplever du är de vanligaste form för att *barn som far illa* i din kommun? Vad upplever du att det beror det på?
18. Har du uppmärksammat om det i dagsläget finns en majoritet ur ett genusperspektiv när det gäller anmälningar av *barn som far illa*? Fler flickor än pojkar? Varför?
19. Upplever du att det förekommer fler anmälningar nu än tidigare kring *barn som far illa* i er kommun? Vad tror du det beror på?
20. Upplever du att de är fler privata som anmäler eller de med anmälningskyldighet?
21. Hur ser anmälningarna ut idag, muntligt eller skriftligt? Är de skillnad om du jämför med tidigare?
22. Hur går du tillvägar efter anmälning inkommit? Diskuteras ärendet i arbetsgruppen? Får du stöd från chef och kolleger när det gäller anmälningar som kommer in till er jämfört med tidigare?

23. Vilka insatser erbjuder ni lokalt för *barn som far illa* i er kommun idag? Upplever du att det förekommer andra insatser idag om man jämför med när du började arbeta?
24. Tycker du att dessa insatser är tillräckligt för att stödja *barn som far illa*?
25. Anser du att det saknas insatser för *barn som far illa* i er kommun? Vad tror du att det beror på?
26. Upplever du att det förekommer någon skillnad mellan de insatser som tidigare har erbjudits för *barn som far illa* jämför med i dagsläget? Om ja, vad beror detta på?
27. Har du uppmärksammat om det finns skillnad i form av uppföljning/eftervård för *barn som far illa* om man jämför med tidigare? Om ja, vilka är dessa skillnader? Vad är orsakerna till det?
28. Hur ser samverkan med andra aktörer ut idag när det gäller föräldrar, barn, skolan etc.?

Hur bedömer socialarbetare inom ramen för dessa förändringar sina möjligheter att jobba förändringsinriktat med att förbättra livsvillkoren för barn som far illa?

1. Vilken kunskap anser ni att ni har om internationell och nationell lagstiftning och etiska principer i förhållande till socialt arbete med *barn som far illa*?
2. Hur har politiska beslut och lagstiftningar påverkar ditt arbete med *barn som far illa*?
3. Hur ser ditt handlingsutrymme ut kring *barn som far illa* dagsläget jämfört med tidigare?
4. Hur skulle du önska att ditt handlingsutrymme skulle se ut?
5. Upplever du en begränsning eller möjlighet inom ditt handlingsutrymme när det gäller de socioekonomiska aspekter?
6. Upplever du att ekonomin såg annorlunda ut tidigare när du började arbeta? Behöver man tänk på budget nu mer än tidigare när man beviljar insatser för *barn som far illa*?
7. Anser du att du har tillräckligt med tid för att utföra dina arbetsuppgifter om du jämför med tidigare?
8. Upplever du att du har samma möjlighet att utföra uppföljningar med *barn som far illa* nu än tidigare?
9. Skulle du kunna beskriva hur du uppfattar de lokala insatsernas möjlighet att hjälpa *barn som far illa*?
10. Upplever du någon skillnad på att arbeta i denna kommun om du jämfört med andra kommuner?
11. Känner du att du får tillräckligt med kunskap om samhällsorganisatoriska förändringar under ditt arbete nu om man jämför de med tidigare? Vad beror detta på? Påverkar detta din arbetsätt?
12. Hur upplever ni den mediala, politiska och vetenskapliga debatten i Sverige i förhållande till *barn som far illa*?
13. På vilket sätt upplever ni att den mediala, politiska och vetenskapliga debatten påverkar ert arbete med barn?

Hur bedömer socialarbetare inom ramen för dessa förändringar sina möjligheter att jobba förändringsinriktat med att förbättra livsvillkoren för barn som far illa?

1. Upplever du att ditt arbetssätt har förändrats under den period som du har arbetat med barnavårdsutredningar?

2. Vilka är för- och nackdelar med förändringar som påverkat *barn som far illa* under din arbetsperiod?
3. Vilket utrymme, hinder och möjligheter finns det att arbeta på flera nivåer, både förebyggande och uppföljande, etc.?
4. Vilka möjligheter och begränsningar finns inom ramen för existerande lagstiftning, deklarerationer etc. ? Känner du att internationella/nationella, /lokala lagar och riktlinjer möjliggör/hindrar dig i ditt arbete med *barn som far illa*?
5. Hur ser du på era möjligheter till påverkansarbete för att få igenom beslut, arbeta på andra sätt, osv.
6. Om du fick bestämma, vad skulle ni som verksamhet behöva för att kunna bemöta målgruppen på bästa sätt?
7. Hur påverkar förändringarna ditt arbete? Räcker tiden till? Behöver du mer tid på arbetet på grund av tidspressen om du jämför med tidigare?
8. Hur vill du att det ska se annorlunda ut kring förändringar som sker i din organisation/ kommun?
9. Hur ser kontakten ut idag med *barn som far illa* om du jämför med de förändringar som har skett under din arbetstid?
10. Upplever du att det finns barn som inte får den hjälp de är i behov av idag? Vad beror det på och vad skulle du göra för att det skulle bli bättre?
11. Upplever du att det finns andra arbetssätt att arbeta med som du anser passar bättre för att ge stöd till *barn som far illa*?

Slutfrågor

1. Vad anser du att din kommun har gjort för att uppmärksamma/åtgärda problemet kring *barn som far illa*? tycker du att det är bra eller dåligt motivera?
2. Vilka förhoppningar har du för din fortsatta arbete kring *barn som far illa*?

Tack för din medverkan!